

Beschouwingen over eene belasting op koffij

<https://hdl.handle.net/1874/293894>

III

3

BESCHOUWINGEN

OVER EENE

BELASTING OP KOFFIJ.

THE HISTORY OF THE
REIGN OF CHARLES THE FIRST

BY JOHN BURNET

IN TWO VOLUMES
THE SECOND

AND THE
REIGN OF CHARLES THE SECOND

BY JOHN BURNET

IN TWO VOLUMES
THE FIRST

AND THE
REIGN OF CHARLES THE SECOND

BY JOHN BURNET

3

BESCHOUWINGEN
OVER EENE
BELASTING OP KOFFIJ.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN HET ROMEINSCHE EN HEDENDAAGSCHE REGT

AAN

DE UTRECHTSCHЕ HOOGESCHOOL,

OP GEZAG VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. C. H. D. BUYS BALLOT,

HOOGLEERAAR IN DE WIS- EN NATUURKUNDE,

MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAТ

EN

VOLGENS BESLUIT DER REGTSGELEERDE FACULTEIT

TE VERDEDIGEN,

Op Dingsdag den 13. October 1863, te 2 ure,

DOOR

PIETER ADOLF VAN OOSTERWIJK BRUYN,

Geboren te Amsterdam.

Utrecht. KEMINK EN ZOON. 1863.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

REMARKS ON THE

PROGRESS OF THE

SCIENCE OF

PHYSICS

IN THE

PRESENT

AGE

BY

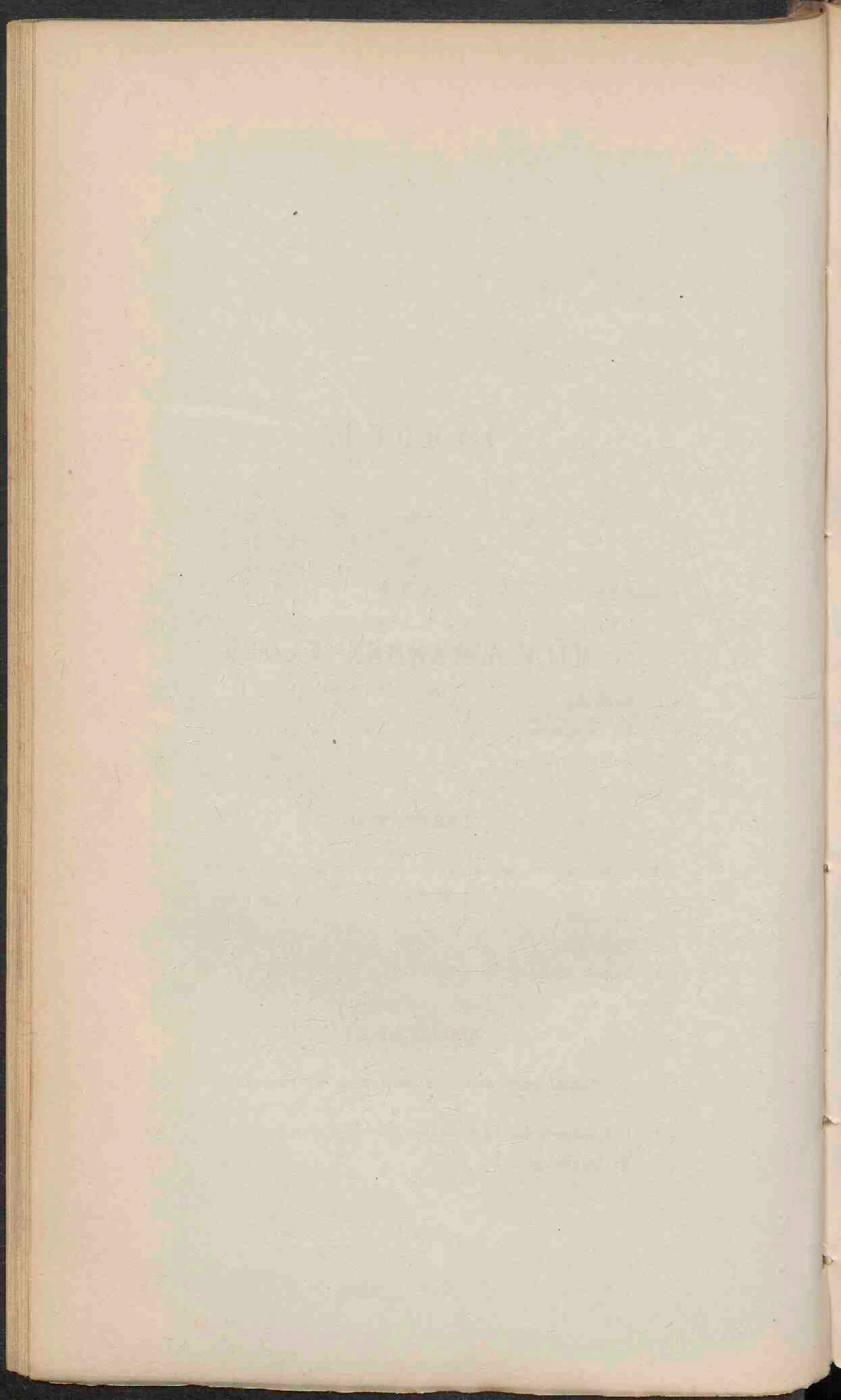
WILLIAM

STURROTT

OF

A A N

MIJN' WAARDEN VADER.

INHOUD.

INLEIDING	Blz. 1.
---------------------	---------

HOOFDSTUK I.

§ 1. De koffij	7.
§ 2. De koffijhuizen	12.
§ 3. De koffijveilingen	16.

HOOFDSTUK II.

GESCHIEDENIS DER KOFFIJBELASTING IN VREEMDE LANDEN.

§ 1. Engeland	22.
§ 2. Frankrijk	25.
§ 3. Andere landen	28.

HOOFDSTUK III.

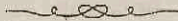
GESCHIEDENIS DER KOFFIJBELASTING IN NEDERLAND.

§ 1. Het tijdperk der Republiek	30.
§ 2. De koffijbelasting tot 1830	38.

HOOFDSTUK IV.

HET REGERINGSVOORSTEL VAN 1862.*

	Blz.
§ 1. De voorgestelde koffijbelasting	48.
§ 2. Werkt eene verandering van belastingstelsel goed?	51.
§ 3. Is koffij eene levensbehoefte?	54.
§ 4. Zou eene belasting op koffij gelijkelyk drukken?	58.
§ 5. Is bij prijsverhooging der koffij, als natuurlijk gevolg der belasting op koffij, eene vermenging met surrogaten te vreezen?	60.
§ 6. Is de koffijbelasting nadeelig voor den groothandel?	61.
§ 7. Kan de koffijbelasting eene nadeelige werking nitoeffenen op den klein- of zoogenaamden tweede-hands-handel?	65.
§ 8. Kan de koffijbelasting aanleiding geven tot smokkelen?	66.
§ 9. Kan een regt op koffij nadeeligen invloed hebben op de Nederlandsche nijverheid met betrekking tot onze koloniën?	68.
§ 10. Zou eene koffijbelasting voordeel aanbrengen aan 's rijks schatkist?	69.
§ 11. Besluit.	70.

INLEIDING.

Daar de staat in het algemeen belang verplicht is voor de veiligheid zijner burgers te zorgen, openbare werken aan te leggen, ambtenaren te bezoldigen, en eene menigte andere zaken te doen, zoo is hij natuurlijk gerechtigd, om de daartoe benoodigde gelden van zijne burgers te vorderen. Die gelden worden bijeengebragt door tusschenkomst der belastingen.

Vroeger werden deze belastingen op zeer onregelmatige wijze en naar bijzondere omstandigheden geind. Langzamerhand werden zij echter, wegens het onaangename, dat in de betaling er van gelegen was, het voorwerp van bijzondere zorg der regering en zoo hebben wij althans een vrij goed geordend belastingstelsel gekregen.

Men is gewoon de belastingen te verdeelen in *directe* en *indirecte*, en verstaat dan in den regel onder

de eersten diegene, welke regtstreeks den persoon treffen, wiens vermogen men wil aanspreken; onder de laatsten daarentegen diegene, welke, bij wijze van voorschot, van een tusschenpersoon worden gevorderd, wien men met grond vermoedt, dat zijn last weder op een ander zal overdragen. Niet alle schrijvers echter verstaan onder deze woorden hetzelfde.

Zoo noemen bijv. sommigen *directe* belastingen allen, die van het bezit, *indirecte*, die van eene handeling betaald worden. ¹⁾

Het is zeker, dat het moeilijk is, aan de directe en indirecte belastingen een vasten zin te hechten, en te zeggen, welke men bepaaldelijk onder de eene of andere categorie brengen kan. Alle belastingen toch worden geheven op drie grondslagen, *of* op den grondslag der voortbrenging *of* op dien van het verworven vermogen *of ten derde* op dien der verteringen, en het kan voorkomen, dat twee onderscheidene belastingen, die denzelfden grondslag hebben, echter dáárin verschillen, dat de *ééne direct*, de andere *indirect* betaald wordt. ²⁾

SAY ³⁾ zegt aangaande deze verdeeling:

1) J. G. HOFFMANN, *die Lehre von den Steuern*, Berlin 1840. p. 62.
Zie ook Mr. E. VAN VOORTHUYSEN, *de directe belastingen*, 1848. p. 68.

2) VISSERING, *Handboek der Praktische Staathuishoudkunde*, 3e stuk, 1e gedeelte, § 781.

3) SAY, *Cours complet d'Economie politique*, p. 403.

„On distingue deux manières générales d'assevoir l'impôt. Ou bien on demande directement au contribuable une somme, que certaines indications font supposer, qu'il est en état de payer. C'est ce qu'on nomme la contribution directe. Ou bien, on le taxe en raison de la marchandise, qui est l'objet de son travail, ou qu'il veut consommer, ou qu'il fait transporter d'un lieu dans un autre, de l'étranger dans son pays ou de la campagne dans les villes, etc. C'est ce qu'on nomme les contributions indirectes.”

Bij de directe belastingen betaalt ieder zijn deel, hij betaalt niet voor een ander. Hij weet dus wat hij betalen moet, in hoeverre iedere vermeerdering hem ten laste, iedere verlaging hem regtstreeks tot voordeel is. 1)

De indirecte belastingen zijn grootendeels belastingen op het verbruik van, meer of minder onder den naam van levensbehoefden te scharen, artikelen, want de ondervinding heeft geleerd, dat zij alleen veel opbrengen, wanneer zij op voorwerpen van algemeen verbruik gelegd worden. De staat vordert van hem, die deze artikelen omzet, eene belasting. Hierdoor worden zij natuurlijk in prijs verhoogd. Is die verhooging zoo gering, dat zij zich in den prijs verbergt, vooral

1) Mr. O. VAN REES, *Overzicht*, p. 54. § 9. — Mr. J. L. DE BRUYN
KOPS: *Beginselen der Staatshuishoudkunde*, 3e druk, 2e deel, p. 277.

bij die artikelen, die, hoewel van dagelijksch gebruik, echter niet bepaald levensbehoefden zijn, maar meer artikelen van weelde, dan zouden zeker verbruiksbelastingen als de minst zwaar drukkende en als zoodanig tevens als de minst nadeelige kunnen beschouwd worden, ware het niet, dat, met de heffing er van, vele onkosten gepaard moeten gaan, en alzoo de verbruikers meer verliezen, dan de schatkist winnen kan. ¹⁾

Niet alleen toch moet de omzetter, dat is, de betaler der belasting, een grooter kapitaal hebben, maar tevens moet hij de rente van het voorschot in rekening brengen aan de verbruikers, alsmede de risico voor de betaalde belasting voor dát gedeelte der waren, dat te niet gegaan of bedorven is. Dit noemt Mr. DE BRUYN kops zeer eigenaardig het *doodde deel* der belastingen. ²⁾

Omdat juist dit *doodde deel*, bij de heffing van de indirecte belastingen, zoo oneindig veel grooter is, dan bij die van de directe, zijn de eersten, hoewel schijnbaar minder drukkend, af te keuren. Zijn zij daarboven zwaar drukkend, dat is, óf gelegd op levensbehoefden, óf, als hooge belasting, op andere artikelen, zelfs van minder dagelijksch gebruik, zoo schaden zij niet alleen het volk door de armoede te doen toene-

1) Mr. VAN REES, § 10.

2) *Beginselen der Staath.* p. 279 Noot.

men, maar beletten de consumptie en belemmeren den handel. ¹⁾

Kan men dus het voortbestaan der verbruiksbelastingen niet aanraden; — nieuwe verbruiksbelastingen in te voeren, is nog minder verkieslijk, zelfs daar, waar men bestaande afschaft.

Wij onderschrijven in dit opzigt geheel de woorden van den Belgischen Minister FRÈRE ORBAN: ²⁾

„En fait de système d'impôt, le meilleur serait, de ne pas en avoir. L'impôt le moins mauvais, est celui, qui existe, et auquel on est habitué. Aussi est-ce, selon moi, indigne d'un homme d'Etat et d'un financier d'abolir un impôt et de le remplacer par un autre. C'est donner d'une main et reprendre de l'autre.”

Om de waarheid van dit gezegde te erkennen, behoeven wij slechts op te merken, hoe weinig het volk wordt gebaat en opgewekt door het afschaffen eener bestaande belasting op een verbruiksartikel, en hoezeer het daarentegen is ter nedergeslagen, wanneer eene nieuwe zal ingevoerd worden.

Het is, nu wij bedreigd worden met eene koffijbelasting, dat wij ons voorgenomen hebben in enkele bladzijden de geschiedenis dier belasting, in andere

1) LEONE LEVI *On Taxation*, London 1860. p. 62.

2) *Discours à l'occasion du budget de 1862.*

landen en in ons vaderland, alwaar zij bij tusschenpoozen zich trachtte in te dringen, na te gaan, na alvorens iets over koffij enz. bijgebracht te hebben, terwijl wij zullen eindigen met het nieuwe ontwerp der regering te bespreken, en te zien onder welke gunstige of ongunstige omstandigheden de koffijbelasting bij ons zou worden ingevoerd.

HOOFDSTUK I.

§ 1. *De Koffij.*

Terwijl in vroegere tijden, zelfs onder het meest bloeiende tijdvak van den Egyptischen en Indischen wereldhandel, onder de vele handelsartikelen, die in Arabië te huis behoorden, nimmer de koffij werd vermeld, hoorde men in de 15^e en 16^e eeuw, dat dat gewest in het bezit was van eene vrucht, die niet alleen de opmerkzaamheid der beschaafde Europeanen tot zich trok, maar voornamelijk door overplanting naar Oost- en West-Indiën bestemd scheen, een hoofdartikel van den Europeschen handel te worden.

Een beroemd aardrijkskundige ¹⁾ noemt Jemen, het gelukkig Arabië der ouden, als het vaderland van den koffijheester, maar de Arabieren beweren, die plant het eerst in Abyssinië te hebben aangetroffen, ²⁾ en

1) RITTER, *Erdkunde*, XIII.

2) Zoo ook KLEMM, *Culturgeschiedte*, IV. p. 121.

vrij algemeen worden tegenwoordig de bergstreken van Midden-Afrika als het vaderland van den koffijheester aangemerkt.

JAMES JOHNSTON ¹⁾ beweert dat de omstreken van Kaffa en Enarea in het Zuiden van Abyssinië als het vaderland der koffij zijn te beschouwen. Zij groeit daar in het wilde.

Reeds in 875 was volgens denzelfden schrijver in Perzië de koffij in gebruik. In het begin der 15^e eeuw werd zij uit Abyssinië naar Arabië overgebracht en 150 jaar later begon zij te Constantinopel volksdrank te worden.

Of de naam koffij van Kaffa, van Kahoea of van Coffea (een bijzonder geslacht der Cinchonaceën) komt, laten wij in het midden. ²⁾ Naar het stelsel van LINNAEUS behoort zij tot de Pentandria Monogygia. De koffijboon doet zich aanvankelijk voor als eene bes, in een omhulsel gekleed. In Jemen maakt men twee soorten van drank van deze vrucht; de *boennya* of afkooksel der boon en de *bischrya* of afkooksel van het omhulsel, welk laatste meer verfrisschend en min-

1) JAMES JOHNSTON, *Chemische Bilder aus dem Alltagsleben. Erste Hälfte*, p. 120. Leipzig 1854, waaruit ook veel van het volgende ontleend is, even als uit de Bijdragen tot de kennis van de voornaamste voortbrengselen van Nederl. Indiën, II. *de Koffij*, uitgegeven door de Maatschappij tot nut van het algemeen.

2) Zie hierover *Chrestomatie Arabe* DE SACY, tome I. p. 140.

der verhittend is dan het eerste. De Franschen noemen het laatste Café à la Sultane. Het omhulsel is echter weinig voor uitvoer geschikt.

Merkwaardig is de tegenstand, dien de verbreiding van de koffij, als drank, in haar vaderland ondervond. ¹⁾ Reeds in het jaar 1510 werd er te Mekka een streng verbod tegen het gebruik van koffij uitgevaardigd, met bedreiging van slagen en tentoonstelling tegen de overtreders. Men schreef namelijk aan de koffij bedwelmende kracht toe, en daar de Koran het gebruik van wijn en geestrijke dranken verbiedt, leidde men daaruit het verbod van gebruik van koffij af. ²⁾

Vele schrijvers wierpen zich echter op als de verdedigers van de vrucht en stelden ze voor als een middel tot opwekking van lust en krachten; vooral was de Scheikh ABD-AL-KADER ANSARI (1589 n. C.) een warm voorstander van dezen drank. Hoewel het fanatisme nu en dan nog wel woedde tegen het gebruik van het Mokka-vocht, kwam het evenwel meer en meer in zwang en werd de geliefkoosde drank in

1) ROSCHER, *die Grundlagen der Nationalökonomie*, § 237, noot 1. „Der Kaffee hat sogar in seiner natürlichen Heimath viele Kämpfe bestehen müssen. (RIETER, *Erdkunde*. XIII. S. 574 ff.) In der Türkei 1633 bei Todesstrafe untersagt, v. HAMMER, *Osmanische Staatsverwaltung*, I. 75. In Basel war der Kaffee noch 1769 verboten, und durfte nur in den Apotheke als Arznei verkauft werden.

2) *Bijdragen tot de kennis enz.* p. 9.

vele landen, waar het gemis aan andere dranken van geestrijken aard alzoo minder gevoeld werd.

De Duitsche geneesheer LEONARD RAUWOLF, die in de tweede helft der 16^e eeuw leefde, is de eerste Europeaan, die van de koffij gewag maakt, terwijl men uit een brief, dien PIETRO DELLA VALLE uit Constantinopel in 1615 naar Rome zond, kan zien, dat men aldaar de eerste koffij in het christelijk Europa gedronken heeft. De geurigheid en opwekkingsgave der koffij deed haar weldra overal ingang vinden, doch de moeijelijkheid was nu, de vrucht op den bodem der koloniën van andere landen over te brengen. Op zware straffen toch hadden de Arabieren verboden den koffijboom buitenslands te voeren. Desniettemin gelukte het in 1696 aan ADRIAAN VAN OMMEN, Commandeur van Malabar, eenige koffijplanten naar Java over te brengen, die, onder den Gouverneur-Generaal WILLEM VAN OUTHOORN geplant, voorspoedig groeiden, doch in 1699 door watervloed vernield werden. ZWAARDEKROON, wien DUBOIS en CRAWFORD, de eer toekennen de koffij op Java te hebben overgeplant, zond nog in hetzelfde jaar 1699 nicuwe planten over, en deze leverden in 1706 reeds vrucht genoeg op, om der Compagnie een proefje over te zenden, tegelijk met eene plant, die de Amsterdamsche burgermeester NICOLAAS WITSEN in den Hortus Botanicus liet planten en waarvan vele loten, drie jaar later, naar Suriname werden

gezonden. De koffijcultuur kreeg in de West-Indiën zulk eene verbazende uitbreiding, dat terwijl in 1726 de uitvoer uit Suriname reeds 100000 pond bedroeg, dit getal in 1775 tot 20 millioen ponden steeg. Van dit jaar af echter, had er eene aanzienlijke vermindering van productie plaats, zoodat Suriname nu slechts een half millioen pond 'sjaars oplevert.

De Fransche bezittingen in West-Indiën danken het bezit van koffijplantaadjes aan den gezagvoerder DÉCLIEUX. In Brasilië werd zij het eerst geplant in 1754 en werd daar een der voornaamste handelsartikelen. Op Sint-Domingo leverde de koffijcultuur insgelijks veel op, doch bij den moord van 1792 leed zij groote verliezen en de meeste planters trokken naar Cuba.

De Hollanders begonnen in 1719 de koffij te planten op Amboina en Ceylon, waar de Engelschen jaarlijks nog 50 à 60 millioen ponden uitmuntende koffij uitvoeren. Hebben nu echter vele koloniën de koffijplantaadjes in suikerkultuur zien overgaan, en daardoor uitvoer en productie zien verminderen, Java kan zich beroemen, op het veel grootere Brasilië na, de meeste koffij voort te brengen; de laatste handelsberigten toch geven ons de volgende opgave van productie van koffij per jaar:

Brasilië	324	millioen	halve	Ned.	ponden.
Java en N. O. I.	144	"	"	"	"

Ceylon	60	millioen	halve	Ned.	ponden.
St. Domingo	50	"	"	"	"
Venezuela.	30	"	"	"	"
Manilla etc.	25	"	"	"	"
Cuba en Porto-Rico.	15	"	"	"	"
Jamaica.	12	"	"	"	"
Te zamen.	660	"	"	"	"

Zien wij nu, hoe men voornamelijk aan het gebruik van koffij in Europa is gewoon geraakt.

§ 2. *De koffijhuizen.*

Toen het drinken van koffij algemeen begon te worden, maar ieder de toebereiding nog niet voldoende verstond, deed zich de behoefte gevoelen om huizen op te rigten, waar die drank ten allen tijde zou kunnen genoten worden. Zoo opende een inwoner van Damascus eene diergelijke inrigting het eerst in 1556 te Constantinopel, welke weldra de geliefkoosde verzamelplaats werd der geleerden en hooge staatsambtenaren. Ja de koffijhuizen werden in het Oosten zelfs „Scholen der Geleerden” genoemd, die soms aan de vervolging van het fanatisme bloot stonden. ¹⁾

In Londen werd het eerste koffijhuis in 1652 opgericht door een Griek en de koffijhuizen werden in

¹⁾ *Bijdragen tot de kennis enz.* p. 10.

Engeland onder KAREL II volgens MACAULAY ¹⁾ eene politieke instelling. Dáár werden de openbare vergaderingen gehouden, de dagbladen gelezen, de groote kwestieën van den dag behandeld, MILTON'S Verloren Paradijs besproken en bewonderd, en omringden een tal van nieuwsgierigen den grooten DRYDEN, om uit zijn mond de kritiek over de literatuur op te vangen. Ook de geneesheeren waren daar te raadplegen. Leerstellingen, geldzaken, zamenzweringen, alles werd in de koffijhuizen besproken en behandeld. Zij werden zelfs gevaarlijk voor de regering en men deed pogingen, die echter allen mislukt zijn, om de koffijhuizen te doen sluiten. Het gebruik van koffij nam verbaazend toe en de koffijhuizen werden te Londen als eene tweede woonplaats beschouwd en men vroeg niet meer, waar iemand woonde, maar welk koffijhuis hij bezocht. Vooral WILL'S koffijhuis tusschen Covent-Garden en Bowstreet was het punt van zamenkomst, voor alles, wat naam had in de reeds groote City.

In Frankrijk namen de koffijhuizen in het eerst niet op. Eerst in 1671 werd te Marseille en in 1672 te Parijs een koffijhuis geopend, maar kort daarop weder gesloten. In 1694 werd te Parijs het nog bestaande Café Procope opgericht. Langzamerhand nam de belangstelling toe en eerlang bereikten de koffijhuizen

1) MACAULAY, *History of England*, Tauchnitz edition. I. p. 361 f.

aldaar een bloei, waarbij de Engelsche moesten achterstaan. De Fransche geneesheeren schreven om strijd brochures en schotschriften tegen het drinken van koffij, maar zij was te geurig, dan dat men zich stoorde aan de vertoornde faculteit. Ja zelfs men gebruikte de koffij als geneesmiddel en de praktijk der doctoren verminderde, naar mate het drinken van koffij toenam. ¹⁾

Te Weenen, waar men door de belegering der Turken met de koffij bekend werd, vindt men het eerste koffijhuis in 1683 vermeld. In ons land hebben de koffijhuizen nooit dat gewigt en die beteekenis gehad, als in Frankrijk en Engeland. De meerdere neiging onzer vaders tot huisselijkheid schijnt daarvan de oorzaak geweest te zijn; maar dat de gewoonte van het bezoeken van koffijhuizen zich ook hier begon te openbaren, blijkt uit eene motie ter vergadering van de Staten van Holland en West-Vriesland ingediend, of het niet raadzaam zou zijn de koffijhuizen te verbieden, daar volgens sommige afgevaardigden „die huizen hier te lande seer considerabel zijn toeneemende en de ingezeeten en dezer Provincie door het continueel frequenteeren van dezelve van haar daagelijks employ en noodige occupatie merkelyk werden gedistraheert, en tot een luy en leedig loeven overgebracht en dat

1) *Bijdragen* enz. p. 12.

de conversaties in dezelve vallende, gemeenlijk niet als ten quaaden zijn strekkende." 1)

Het schijnt echter dat de meerderheid van gevoelen was, dat het beter ware dat de Staten zich daarmede niet inlieten. Wij vinden ten minste niet dat er dienovereenkomstig een besluit is genomen.

Hoe het ook zijn moge, de koffijhuizen hebben zeer veel bijgebracht tot de groote consumptie van een artikel, waarin Nederland zeker den grootsten handel heeft 2). Hoe die handel bij ons wordt gedreven zien wij in de volgende afdeeling.

1) Resolutie der Staten van Holland en West-Vriesland, 1 Dec. 1699.

2) Wat het verbruik van koffij betreft vinden wij het volgende:

<i>Tolverbond</i>	124	millioen	halve	Nederl.	Ponden.
<i>Frankrijk</i>	55	"	"	"	"
<i>België</i>	41	"	"	"	"
<i>Oostenrijk</i>	39	"	"	"	"
<i>Z. Europ. Landen</i>	36	"	"	"	"
<i>Groot-Brittannië</i>	32	"	"	"	"
<i>Nederland</i>	29	"	"	"	"
<i>Zwitserland</i>	15	"	"	"	"
<i>Denemarken</i>	15	"	"	"	"
<i>Rusland</i>	14	"	"	"	"
<i>Zweden</i>	12	"	"	"	"
<i>Noorwegen</i>	9	"	"	"	"
<i>Hanzeesteden</i>	8	"	"	"	"
<i>Vereenigde Staten</i>	192	"	"	"	"
<i>Br. Koloniën</i>	9	"	"	"	"
<i>Niet gedeclareerd</i>	5	"	"	"	"

In Europa alzo 429 millioen halve Ned. Ponden en totaal 635 millioen. — Handelsberigt Julij 1863.

§ 3. *De Koffijveilingen.*

Ons gouvernement, eigenaar van de meeste koffij, die op Java wordt voortgebracht ¹⁾, laat deze door de Nederlandsche Handelmaatschappij, tweemaal 's jaars in het voor- en najaar, in partijen gesplitst te Amsterdam en te Rotterdam in publieke veiling brengen.

Noch over het kultuurstelsel, noch over de Nederlandsche Handelmaatschappij kan natuurlijk in dit boekje sprake zijn, maar daar naar mijn inzien de wijze van koffijveilen een allerbelangrijksten invloed kan hebben op de gedreigde belasting op koffij, zullen wij er een oogenblik bij stilstaan.

Er is veel geschreven over deze koffijveilingen en uit al het geschrevene kan men opmaken, dat niemand tevreden is met de bestaande wijze van veilen en dat zij wordt aangemerkt, als nadeelig werkende voor aanvoerder en koopers beiden, en dus voor den handel in het algemeen.

Ook heeft de Nederlandsche Handelmaatschappij ver-

1) In 1862 was het totaal van den uitvoer van koffij van Java 979,17670/100 pikols. Hiervan werd door particulieren uitgevoerd naar Nederland 133,53909/100, naar andere landen 40,70587/100, naar den Oosterschen Archipel 1,01831/100. Door de factorij van de Nederlandsche Handelmaatschappij in consignatie voor rekening van het gouvernement: 803,91283/100 pikols. *Handels en effectenblad* van 7 Sept. 1863.

klaard, dat zij vóór Febr. 1864 geen andere Java of Padang koffij zou aan de markt brengen, dan de thans in veiling aangeslagen hoeveelheid, zoodat uit deze, van vroegere verklaring afwijkende, veilingsafkondiging op te maken is, dat de regering eene verandering in het veilingssysteem wil aanbrengen. ¹⁾

De verschillende bezwaren, die men tegen de bestaande wijze van veilen heeft opgeworpen, zijn voornamelijk de volgende:

- 1°. Aangezien er slechts twee veilingen 's jaars zijn, is natuurlijk de massa te verkoopen koffij ontzettend groot, te groot, dan dat de concurrentie onder de koopers aanzienlijk zou kunnen zijn. ²⁾
- 2°. De nummers (per 100 balen minstens) zijn te groot.
- 3°. De kunstmatige verkoop door het stelsel der gecombineerde makelaars sluit de vrije mededinging uit. ²⁾
- 4°. De bevoegdheid die de Ned. Hand. Maatsch. zich tegen art. 70 der statuten in, toekent, om de aangeslagen massa geheel of gedeeltelijk op te houden (een gevolg van het aanbieden

1) *N. Rott. Courant*, 13 Aug. 1863.

2) LINSE, *Openbare brief aan den Heer F. W. C. BLOM*. Amsterdam bij NOORDENDORP, 1858.

eener te groote massa) is belemmerend voor den handel. ¹⁾

5°. Het splitsen van ééne veiling in twee partijen te Amsterdam en te Rotterdam, heeft ten gevolge, dat men zelden tot denzelfden prijs kan verkoopen, als vasten standaard, hetgeen van zeer veel belang is, daar de prijs op de laatste veiling gemaakt, de standaard is voor de zes maanden, die de volgende veiling voorafgaan. ¹⁾

6°. Het opeenstapelen van de koffij in de pakhuizen brengt aanzienlijke pakhuishuur, gemis aan interest en teruggang in prijs van de fijnekleurige koffij met zich. ²⁾

Deze bezwaren zijn aan ieder bekend en de nieuwsbladen zoowel als tallooze brochures hebben ze aangewezen, besproken en getracht uit den weg te ruimen, door aangeving van een nieuw veilingssysteem.

Men moet echter zeggen, dat zeer weinigen over deze zaak van dezelfde meening zijn, en hoewel ieder bezwaren heeft, heeft ook bijna ieder een bijzonder middel aan te wijzen, om het slechte veilingstelsel te verbeteren. Zoo leest men bij den een de vreemdsoortigste redeneringen en conclusien, en ziet men bij

1) *De Javakoffijveilingen der Ned. Hand. Maatsch. door een koopman.* Amsterdam, Gebr. KRAAY, 1857.

2) BLOM, *Beschouwingen over de verkoopwijze* enz. Rotterdam, WIJF EN ZOON, 1858. — *Economist*, December 1862.

den ander, dat eigenbelang aan de beschouwingen heeft voorgezeten. De Heeren JOOSTEN EN C^o, die vinden, dat te veel koopers het voorregt hebben, regtstreeks koffij op te doen bij de veiling der N. H. M., zoodat volgens hunne woordspeling, deze verkoop in het groot, een groote verkoop in het klein wordt, ¹⁾ raden aan, dat de N. H. Maatschappij de koffij per lading en voetstoots verkoope en willen alzoo den tweede-hands-handel noodzaken, weder bij de weinige begunstigde opkooopers ter markt te komen. Op deze wijze beweren zij, dat aan den handel meerdere levendigheid zou worden bijgezet. De Heeren JOOSTEN zijn grondig en uitvoerig wederlegd door eene brochure van den Heer F. W. C. BLOM te Rotterdam, onder den titel van „Speculatie en tweede hand.”

Hebben nu de Heeren JOOSTEN EN C^o. eene veiling ladingsgewijze en dus aan weinigen voorgesteld, het ontbreekt ook niet aan hen, die de N. H. M. aanraden, de koffij *zeilende* te verkoopen, of die daarentegen maandelijksche, wekelijksche, ja zelfs dagelijksche veilingen voorstellen, zoodra er slechts koffij bij de maatschappij voorhanden is. Het is te hopen, dat men het over deze zaak meer eens worde, dat alle eigenbelang worde op zijde geschoven, wegens het alge-

1) *Bedenkingen over de koffijveilingen der N. H. M. door J. A. JOOSTEN EN C^o. Amsterdam bij SCHELTEMA, 1860.*

meene voordeel, dat een nieuw stelsel van koffijveilen, meer doelmatig ingerigt, zou aanbrengeu. Aan het tegenwoordig systeem moet het worden toegeschreven, dat een artikel, waarin jaarlijks voor ongeveer 40 millioen guldens wordt omgezet, zoo weinig winst afwerpt, en een zoo weinig levendigen handel oplevert.

Wij kunnen natuurlijk met onze weinige ervaring in dezen geen nieuw stelsel aanbieden, maar wel den wensch uiten, dat de ophanden zijnde verandering van dien aard zij, dat de koffijhandel bloeijender worde en de veilingen meer opbrengen door toenemende concurrentie, en de vele onkosten, met het bestaande systeem gepaard gaande voor de N. H. Maatschappij, dat is, voor de regering, mogen ophouden, opdat door de grootere opbrengst der koffijveilingen, ik zeg niet eene bestaande belasting worde afgeschaft, maar eene nieuwe vóórgelkomen; ik bedoel die op de koffij zelve, waarmede wij thans wederom worden bedreigd.

De hoeveelheid Javakoffij ¹⁾ in de laatste jaren door de N. H. Maatschappij geveild, is als volgt:

1) Als bijzonderheid deelen wij nog mede, dat de eerste koffijveiling te Amsterdam plaats had in 1712 tegen $28\frac{2}{3}$ stuiver het pond.

Jaar.	Balen.	Prijs voorjaarsveiling.	Prijs najaarsveiling.
1848	997,500	19½—20 Cents	17½—18 Cents
1849	903,000	19½—20 "	25 —25½ "
1850	811,000	32½—33½ "	26 —27½ "
1851	793,800	27½—28 "	25½—26 "
1852	1,023,700	24 "	25½ "
1853	944,100	29½—30 "	30 —30½ "
1854	815,400	28 —28½ "	28½—29 "
1855	968,800	30 —30½ "	32 "
1856	1,050,300	31½ "	23½—33 "
1857	1,018,500	36 —36½ "	41 "
1858	1,198,900	27½ "	32 "
1859	998,800	37 "	37½ "
1860	888,200	38½ "	39½ "
1861	852,100	37½ "	42½ "
1862	920,186	41½ "	45½—46 " 1)

Maken wij nog ten slotte de woorden van het bijblad van den *Economist* 1862, p. 273, tot de onze:

„Het is zoo, wij hebben een kolossalen handel in koffij, maar noch voor aanvoerder, noch voor koper, noch voor tusschenhandelaar werpt die handel zoo groote voordeelen af, als hij ongetwijfeld doen zou, wanneer ook daaruit het gekunsteld raderwerk der veilingen werd verdreven.” 2)

1) Bijblad van *de Economist*, 1862. p. 370.

2) Zie ook *de Economist*, Dec. 1862. p. 503.

HOOFDSTUK II.

GESCHIEDENIS DER KOFFIJBELASTING IN VREEMDE LANDEN.

§ 1. *Engeland.*

Nergens meer dan in de geschiedenis der koffijbelasting in Engeland zien wij de stelling bewezen, dat vermindering van belasting vermeerdering van verbruik veroorzaakt.

De koffijbelasting in Engeland heeft haren oorsprong niet alleen te danken aan den eisch, om de inkomsten van den Staat te vermeederen, maar ook aan de begeerte, om de eene koffij tegen de andere in bescherming te nemen.¹⁾

Zoo nam men in Engeland gedurende geruimen tijd de West-Indische koffij tegen de Oost-Indische in bescherming, door de laatste per pond meer dan een shilling

1) LEONE LEVI, *On taxation*, p. 74. London 1860.

hooger te belasten, waarvan dan ook het gevolg was, dat in 1830, 21 en een half millioen pond koffij uit de West-Indiën werd ingevoerd en slechts één millioen uit de Oost-Indiën. Vreemde koffij was als toen belast met 3 sh. per pond.

Maar van toen af bleek het, dat, ofschoon de behoefte steeds vermeerderde, de voortbrengingskracht van de West-Indiën uitgeput was. In twee jaren verdubbelde het aantal ponden uit Oost-Indië aangevoerd, en in 1835 leverden de West-Indiën nog slechts 14½ millioen.

De hoogere waarde hunner koffij stelde de Oost-Indische planters in staat om, niettegenstaande het hoogere regt, het verbruik hunner koffij tot op 5½ millioen pond te doen klimmen.

Even als de thee, was de koffij aanvankelijk onderworpen aan een accijns in den vorm van een inkomend regt van 4 d. (47 cts) per tweestoopsmaat, maar dit regt werd spoedig verhoogd tot 2 sh. per pond.

Van 1732 af, bedroeg de belasting 2 sh., maar voor West-Indische werd zij op 6 d. verlaagd. Op dezen prijs bleef zij langen tijd staan en leverde den staat ± 10000 £ op. 1)

De zwaarte dier belasting was echter oorzaak, dat de smokkelhandel op een zoo groote schaal werd ge-

1) *A treatise on the principles and practical influence of taxation*, bij J. R. McCULLOCH. London 1852. p. 351.

droven, dat de opbrengst in 1783 tot op 2869 £ was verminderd. Het conige middel tot verbetering meende men in eene verlaging van regten tot op 6 d. te vinden, waartoe in 1784 werd besloten, en de voordcelige gevolgen van dezen maatregel lieten zich dan ook niet wachten, want de opbrengst bedroeg driemaal meer, daar de consumptie onmiddclijk negenmaal grooter geworden en tot acht millioen pond gestegen was.

Van 1819 tot 1824 bedroeg de belasting de aanzienlijke som van 1 sh. per pond, hetgeen het verbruik ook weder zeer deed verminderen. Bij verschillende achtereenvolgende veranderingen, werd de belasting steeds verminderd, totdat in 1842, onder ROBERT PEEL, de regten op koffij van al de Engelsche koloniën werden gelijk gesteld en bepaald op 4 d. per Engelsch pond. Vreemde koffij moest nog 8 d. betalen.

Evenwel was de opbrengst dier belasting in die dagen niet zoo ruim, als men had mogen verwachten, en dat wel, door de toenemende vervalsching door middel van chicorei. Kan toch eenig artikel, waarop eene belasting is gelegd, gemakkelijk door een ander vervangen worden, dan zal die belasting weinig opbrengen, zoo men ook niet het vervangend artikel onder die belasting begrijpt. De vervalsching van koffij door chicorei heeft bijna in alle landen plaats en in Engeland werd dan ook spoedig eene belasting op chicorei gelegd.

In 1845 had er nog eene vermindering der koffijbelasting plaats, doch alleen wat vreemde koffij betrof, die met slechts 6 d. bezwaard werd, en eindelijk in 1851 werden gelijke regten geheven op alle koffij, ten bedrage van 3 d. per pond. De consumptie groeide nu aan tot 35 millioen ponden.

De oorlog met Rusland deed tijdelijk de belasting op koffij tot 4 d. verhoogen, maar in 1857 werd zij terstond weder op 3 d. gebragt. LEONE LEVI ¹⁾ geeft de volgende cijfers betrekkelijk de opbrengst der belasting op de koffij in Engeland in deze eeuw, alsmede het gebruik van koffij per hoofd:

In het begin dezer eeuw was het gebruik één ons per hoofd en de opbrengst der belasting 100000 £; van 1817—1825, 6 ons per hoofd en de opbrengst 300000 £; van 1825—1845, 1 pond per hoofd, en 600000 £ ontvangsten, en van 1845 tot nu toe ongeveer 1 pond 4 ons per hoofd, met eene opbrengst van 500000 £.

§ 2. *Frankrijk.*

In Frankrijk werd, nadat gedurende langen tijd reeds koffijbelasting was geheven, in 1822 een tarief vastgesteld, dat in vrijzinnigheid bijna bij alle Europeesche achterstond.

¹⁾ Op. cit. p. 75.

De aanneming van een koloniaal stelsel, het verlangen om de nationale zeevaart te bevorderen en te bevoordeelen, en de noodzakelijkheid, om de heffingen in overeenstemming te brengen met de beloften, in sommige handelstraktaten aangegaan, bezwaren het tarief voor alle artikelen, die uit het buitenland worden ingevoerd, tot groot nadeel van koophandel en gebruik. Duidelijk blijkt zulks ook uit het inkomend regt op de koffij; niet alleen is de invoer daarvan aan bijzondere bepalingen onderworpen, maar nog daarenboven aan een verschillend tarief. Zoo mag de koffij niet anders worden ingevoerd, dan in de entrepôthavens, daartoe bepaaldelijk aangewezen. De invoer over land is verboden, met uitzondering van het geval, voorzien in het traktaat met de Nederlanden van 25 Julij 1840.

De regten verschillen, naar de plaats van oorsprong; bijv. voor 100 kilo's van de Fransche bezittingen aan gene zijde van de Kaap de Goede Hoop betaalde men 50 à 60 fr.; van Indiën of van Fransche volksplantingen op de Afrikaansche kust 78 fr.; van elders buiten Europa 95 fr.; uit de entrepôts 100 fr.; uit den vreemde, door een vreemd schip, 105 fr. Het gevolg hiervan was, dat, terwijl men trachtte de koopvaardij te bevorderen, men den handel met Brasilië en Havana buitensloot.

Behalve de bedoeling toch, om de Fransche volkplantingen te bevoordeelen, ten koste van den handel

met den vreemde, heeft men ook bij de zamenstelling van het tarief getracht buitengewone aanmoediging te verleen en aan de groote zeevaart (*longue navigation*) ten einde bekwame matrozen te verkrijgen, die in tijd van oorlog op de oorlogschepen dienst zouden kunnen doen. Zoo betaalde de koffij van Martinique 60 fr., die van het eiland Réunion (Bourbon) slechts 50 fr. Insgelijks de Brasiliaansche 95, die van Indiën en Java 78 fr.

Ten einde den handel in de Chinesche zee te bevorderen, werd eene vermindering van regten voor een vijfde toegestaan voor de ladingen, die ingenomen werden aan de andere zijde van de straat van Sunda. Het gevolg hiervan was, dat bijv. in 1850, 4,800,000 ponden koffij uit de Philippijnsche eilanden en uit Engelsch- en Nederlandsch-Indiën in Frankrijk werden ingevoerd, tegen 1,800,000 ponden uit Brasilië, die dan nog bijna geheel en al weder tot uitvoer dienden.

Deze premie, die verleend werd voor koffij, komende van de andere zijde van de straat van Sunda, maakte ze verkrijgbaar voor denzelfden prijs, als de koffij van Martinique.

Op dezelfde wijze ontvangt men de Manilla- en Java-koffij, aan welke men het voorregt van de straat ver-schaft, door ze eerst naar Makassar te zenden, alwaar de schepen vervolgens hunne lading innemen en bij den Consul een certificaat ligten.

In het Journal des Economistes, deuxième série, tome XX, lezen wij nog het volgende: „Les droits perçus en France sur le Café n'ont pas varié depuis 1816, si ce n'est sur les provenances des Indes étrangères, qui tarifées d'abord à 85 fr. ont été portées à 78 fr. par la loi du 27 Mai 1826. Ces droits sont à peu près les trois quarts de la valeur de l'objet taxé et leur exagération paralyse incontestablement le développement, que prendrait la consommation. D'après les tableaux publiés par l'administration des douanes il a été perçu en 1855: 24,851,299 fr. de droit sur une valeur actuelle de 34,297,261 fr. et en 1861 23,080,146 fr. sur une valeur de 32,491,468. Soit dans l'ensemble 72 pour 100. Le commerce a souvent réclamé une diminution dans le tarif à cet égard, mais les besoins du trésor ont jusqu'à présent été invoqués, comme un motif suffisant pour faire repousser ces réclamations.”

De opbrengst in Frankrijk is dus middelbaar gerekend 23,100,000 fr., terwijl ongeveer 55 millioen ponden worden ingevoerd en 25 verbruikt, dat is 0,646 kil. per persoon. ¹⁾

§ 3. *Andere landen.*

In Duitschland werd door de buitengewone zwaarte

¹⁾ *Journal des Economistes*, 2e Serie, Tome XX, p. 207.

van het invoerregt op koffij een groote sluikhandel gedreven, en nam daarenboven de vermenging met chicorei zeer toe.

Men zag toen in, dat, wilde men de opbrengst dier belasting niet geheel en al verliezen, men de inkomende regten aanmerkelijk diende te verlagen. Op alle grenzen van het Duitsche Tolverbond is sinds 1840 de koffij invoer gelijkelyk belast, namelijk met $6\frac{1}{2}$ thaler per centenaar. ¹⁾

Wij laten hiernevens volgen eene statistieke opgave van het gebruik en de belasting van koffij in de verschillende Europesche Staten. ²⁾

	Middelbare belasting per pond.	Betrekking der belasting tot de waarde per 100.	Consumtie per persoon.	Middelbare belasting per persoon.
Frankrijk	0.99 fr.	72	0.646 kilogr.	0.64.5 fr.
Engeland	0.92 „	64	0.575 „	0.53.1 „
Tolverbond	0.37 „	25	1.754 „	0.66 „
Oostenrijk	0.41 „	32	0.478 „	0.20 „
Nederland	nihil	nihil	0.730 „	nihil
Rusland	0.64 „	34	0.068 „	0.04.4 „
Spanje	0.09 „	10	0.164 „	0.01.4 „
Sardinië	0.30 „	20	0.603 „	0.18.1 „
Zwitserland	0.06 „	4	3.025 „	0.18 „
België	0.08 „	8	3.998 „	0.37.3 „

1) HOFFMANN, *die Lehre von den Steuern*, Berlin 1840. p. 366.

2) *Etude Comparative sur les Tarifs douaniers. Journal des Economistes*, 2e Serie. Tome XX. 1858. p. 207.

HOOFDSTUK III.

GESCHIEDENIS DER KOFFIJBELASTING IN NEDERLAND.

§ 1. *Het tijdperk der Republiek.*

De verheffing van PRINS WILLEM III tot koning van Engeland had ons in een oorlog met Frankrijk gewikkeld. LODEWIJK XIV wilde den verdreven JACOBUS op den troon herstellen, en gaf tevens onder dien dekmantel voedsel aan zijne veroveringszucht.

De zware oorlogskosten maakten de opbrengst van meerdere belastingen bij ons noodzakelijk en van daar, dat men in 1691 het oog vestigde op eene belasting op de koffij.

Het voorstel hiertoe werd den 12^{den} April 1691 in de vergadering der Staten van Holland en Westvriesland gedaan en op de volgende wijze gemotiveerd.¹⁾

1) *Resolutien van Holland en West-Friesland*, 1691. p. 355.

„De reeden, omme deezen Impost te introduceeren, steunt op drie onbeweeglijke gronden; als

Eerstelijk, op de reedelijkheid van den invoer van hotzelve middel en

Ten tweeden, op de gemakkelijkheid, omme het provenu van dien in te vorderen, en

Ten derden, omme dat den Staat daardoor soo considerable sommen van Penningen, als hier vooren zijn gemeld (sonder belastinge van de ordinaris middelen), soude kunnen magtig werden, of zonder dat dezelve genecessiteert soudén zijn, soodanige Middelen op te heffen, die de goede Ingezeetenén al te sentibel in deese zwaere tijden soudén belasten.

De reedelijkheid van den invoer van dit middel bestaat hierin dat, door het de overhand nemen van het gebruik van koffij, het middel van de Impost der Bieren soodanig is vermindert, dat bevonden werd, dat binnen de stad van Rotterdam alleen het voorsz. middel van de Bieren omtrent de veertig duizend guldens in de verpagting jaarlijks minder heeft opgebracht, als hetzelfde plag te rendeeren, vijftien of twintig jaeren geleeden.

Wat betreft de faciliteit, om dit Middel te doen executeeren, bestaat hierin, dat de quotisatie werde gereguleert na proportie van het Capitaal, en vermogens der gequotiscerde Personen, gelijk hierna in het Project van de Ordonnantie sal werden aangetoont,

als meede dat hetzelfde Middel niet en werde verpagt, maar gecollecteert."

Wij zien hieruit dat de koffijbelasting in een tijd van geldgebrek ingevoerd, minder als nieuwe, bijkomende belasting kan worden beschouwd, dan wel als compensatie voor de verminderde opbrengst van den bieraccijns, daar het bier in de laatste jaren bijna algemeen door koffij was vervangen. Wel was er reeds een jaar te voren eene belasting op de koffijhuizen ingevoerd, doch zulks bleek niet voldoende te zijn, daar het meeste nadeel aan den impost op de bieren werd veroorzaakt door het vele gebruik van koffij in de particuliere huizen en men veronderstelde dat eene koffijbelasting zoo productief zou zijn, dat zij, alle onkosten afgetrokken, over het gansche land ten minste eene som van 500,000 gulden zou opbrengen.

Den 14^{den} September 1691 werd de ordonnantie vastgesteld, volgens welke, „ten behoeve van de algemeene saacke overal in den lande van Holland en West-Friesland geheven ende geint zal werden den Impost op de consumptie van de coffij, thee, limonade en andere drancken met water gemenght," waarbij tot grondslag voor den impost werd vastgesteld, de maatstaf naar welken de personen in de quohieren van den 200sten penning stonden gequotiseerd. 1)

1) *Resol.* 1691. p. 355.

In 1699 werd er eenige wijziging gebragt in de Ordonnantie van 1691, die voornamelijk daarin bestond, dat het den pachters en collecteurs, op eene boete van *f* 600, verboden was te composeren. ¹⁾

De impost bedroeg alstoen 4, 6, 12 of 15 gulden, naar gelang de personen in de quohieren van den 200sten penning stonden gequotiseerd. ²⁾

Den 1sten October 1715 werd deze Ordonnantie door eene andere vervangen. ³⁾ Omtrent de redenen die tot deze vervanging geleid hebben vinden wij het volgende in de Resolutien van Holland en West-Vriesland aangeteckend. ⁴⁾

„De heer Pensionaris VAN HOORNBEEK heeft ter Vergadering gerapporteert over de Ordonnantie van een Impost van de thee en coffij, dat de heeren haar Edel Groot Mogende Gecommitteerden daarin hadden gemarkueert, dat de quohieren van den 200sten penning tot een rigtsnoer van de taxen van denzelven Impost genomen werden, hetwelk opgemelde Heeren, overmits het bekende verloop van deselve quohieren, gemeend hadden nadeelig te zijn aan de invordering van het voorsz. middel, en dat vervolgens van dienst zouden

1) *Groot Plakaatboek*, IV. p. 896. *Resol.* 1691. p. 739.

2) Mr. P. H. ENGELS, *de Belastingen in Nederland*, p. 108. Utrecht, KEMINK EN ZOON. 1862.

3) *Groot Plakaatboek*, deel V. p. 1106.

4) *Resol.* 1715. p. 618.

zijn, dat de expressien van de quohieren van den 200sten penning uit de voorschreeven Ordonnantie overal behoorden geligt te worden, en dat aan de pachters de faculteit moest gegeven worden, de ingezeetenen, na proportie van haar middelen en ampten, te stellen op de taxen in het 2^e, 3^e, 4^e en 5^e Articul van de Ordonnantie."

Deze wijziging strekte dus hoofdzakelijk, om de taxatie niet meer naar de kohieren van den 200sten penning, maar naar evenredigheid van de middelen en ambten door de pachters te doen plaats hebben.

Nadat in het jaar 1733 weder eene resolutie op de verbetering van „de middelen van het zout, zeep, heereen redemptiegeld, mitsgaders koffij en thee" 1) was tot stand gekomen, werd in het jaar 1750 eene nieuwe ordonnantie aangenomen, die navolgender wijze verdeeld was:

- 1°. „Taxatie van ambtenaren, officianten en bedienden.
- 2°. Taxatie van zoodanige, die niet anders dan na haar uiterlijken trein en praesumtieve consumptie getaxeerd kunnen worden (getal dienstboden).
- 3°. Taxatie van diegene, die koffij en thee of een van beide ter consumptie verkoopen, gebrand of ongebrand, voor zoover koffij aangaat.
- 4°. Taxatie van de koffijschenkers.

1) *Groot Plakaatboek*, VI. p. 918.

5°. Taxatie van alle logementhouders, herbergiers of tappers, die koffij of thee in hare huizen voor geld laten drinken.”

Ambtenaren betaalden van 2—15 gulden, „ten ware dezelve wegens hunne trein of getal van domestiques in eene volgende klasse op hooger sommen moesten worden getaxeerd;” die vijf dienstboden hielden, betaalden *f* 20, vier *f* 16, drie *f* 12, twee *f* 8, en die een dienstbode hielden *f* 4, behoudens de uitzonderingen.

Wijders moesten diegenen, die genoemde dranken in hunne woningen dronken, als zij een jaarlijksch inkomen van *f* 800 en daarboven hadden, *f* 6 'sjaars, en als zij een inkomen van *f* 300—800 hadden, naar evenredigheid van *f* 1, 10 st. tot *f* 6 opbrengen. 1)

Den 2^{den} September 1791 werd met intrekking en afschaffing van alle vorige Ordonnantien, Publicatiën en Resolutiën eene nieuwe ordonnantie gearresteerd, om in werking te treden met den 1sten Januarij 1792, waarbij, onder de benaming van thee en koffijgeld, „binnen Holland en West-Vrieland ten behoeve van de gemeene zaak, volgens consent van 's lands Staa- ten, bij Collecte zal worden geheven op de consump- tie van de koffij, thee, chocolade, limonade en andere dranken, welke niet speciaal belast zijn, een impost

1) Groot Plakaalboek. VII. 1231. Resol. van Holl. en West-Vr. 1749. 13 November.

welke moest betaald worden door ieder, die een inkomen had van *f* 300 en daarboven, voor het vrije gebruik of vertier van bovengenoemde dranken, en welke werd ingevoerd naar quotisatie, volgens een van de volgende zeven klassen van taxatie:

- 1°. De Ambten; van *f* 2.4.0 tot *f* 20.18 st.
- 2°. De huiselijke dienstboden, waarvan het volle heerengeld betaald werd, van *f* 4.8.0 tot *f* 22, terwijl die meer dan 5 dienstboden hadden, nog daarenboven voor ieder met *f* 4.8.0 belast werden.
- 3°. Van de dienstboden der logementhouders, tappers, herbergiers en ordinaire tafelhouders, zonder onderscheid, of zij daarvan het volle Heerengeld of den verminderden impost betalen, van *f* 4.8.0 tot *f* 26.8.0. Voor iedere dienstbode boven de drie, *f* 4.8.0.
- 4°. Taxatie der koffijschenkers en societeiten. Dit was in de eene stad meer dan in de andere.
- 5°. Naar aanleiding van het getal der melkbeesten of morgens bezaaide landen, waarvoor de huislieden in het koehouders-zoutgeld of den impost op de bezaaide landen zijn aangeslagen. Deze bedroeg van *f* 1.13.0 tot *f* 6.12.0.
- 6°. Naar aanleiding van het vertier der winkeliers van *f* 2—*f* 100.
- 7°. Naar aanleiding van het jaarlijksch inkomen, dat

iemand uit zijn beroep of andere middelen van bestaan had, met dien verstande nogthands, dat, wanneer iemand in meer dan eene van deze klassen verviel, hij alleen belast werd naar die klassen, waarin hij den hoogsten impost verschuldigd was." 1)

In Zeeland 2) was deze Impost afgeschaft. In eenige andere gewesten bestond hij, als in Friesland, alwaar men van het pond raauwe koffijboonen 3 st., en gebrande 5 st., en in Groningen, waar men 3 st. betaalde.

Ziehier de laatste verordeningen, die wij gedurende het bestuur der Republiek aantreffen omtrent de koffijbelasting, die alstoen minder eene belasting was op het verbruik van koffij, een eigenlijke *accijns*, dan wel eene directe belasting, geëvenredigd aan het vermoedelijk koffijverbruik per persoon; hoewel wij nog het oog moeten houden op het inkomend regt op koffijboonen, voorkomende in het plakkaat van 1725, en verminderd bij Res. der Staten-Generaal van 30 Sept. 1767, in verband met den vrijdom van regten der Oost-Indische producten vermeld in art. 9 van gezegd plakkaat van 1725.

Wij zien dus uit de geschiedenis der koffijbelasting tot dus verre, dat het Nieuw Dagblad van 's Graven-

1) *Groot Plakkaatboek*, IX. bl. 929.

2) Mr. P. H. ENGELS, op. cit. p. 110 en 236.

hage van 12 en 13 Oct. 1862 en de Nederlandsche Industriëel N°. 44 onrecht hadden, toen zij in hun ijver tegen de koffijbelasting, door den Minister van Financiën voorgesteld, beweerden, dat deze belasting gedurende de republiek meermalen zou zijn afgeschaft. Integendeel, ontstaan in een tijd van geldgebrek, heeft zij zich zelfs nadat deze crisis voorbij was zeer goed staande gehouden.

§ 2. *De koffijbelasting tot 1830.*

In het belastingstelsel, door den Raadpensionaris SCHIMMELPENNINCK ingevoerd, was eene koffijbelasting niet opgenomen, en geen wonder, wanneer men weet, dat dit stelsel grootendeels het werk was van den Secretaris van Staat van Financiën GOGEL, die zich, gelijk wij later zullen zien, in zijne afkeuring dier belasting steeds is gelijk gebleven.

Bij publicatie van den 3^{den} Januarij 1806 werd het plan van algemeene belastingen, goedgekeurd door Hunne Hoogmogenden, ingevoerd, en de koffijbelasting, welke dus van 1691 af in Holland en West-Friesland bestaan had, afgeschaft. ¹⁾

De Heer GOGEL, onder Koning LODEWIJK Minister

1) RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCK *en eenige gebeurtenissen van zijn tijd, beschreven door zijn zoon G. graaf SCHIMMELPENNINCK.* Deel II. p. 145 v.

van Financiën, ijverde steeds zóó tegen deze belasting, dat er van 1806 tot 1819 geene koffijbelasting hier te lande bestond, doch bij de wet van 21 Mei 1819, Staatsblad N°. 32, werd zij weder ingevoerd; daarbij werd de koffij, binnen dit rijk gebruikt, behalve aan de gewone inkomende en uitgaande regten, aan eene belasting op de consumptie onderworpen. Er zou voor het vervolg *f* 10 van iedere 100 Nederl. ponden koffij betaald worden, behalve het verschuldigde volgens het tarief. De handelaar, koffij voor negotie naar buiten 's lands verzendende, bekwam afschrijving van den gedebiteerden impost. De provisie voor scheepsverbruik aangebragt, was van de betaling der consumptieve belasting vrij. De ingevoerde koffij, aan eenen handelaar toebehoorende, of aan dezen geconsigneerd, kon worden ingeslagen, wanneer de hoeveelheid 500 Ned. ponden of meer beliep:

- 1°. Tegen contante betaling.
- 2°. Op termijnen van crediet.
- 3°. In het publiek entrepôt.
- 4°. In fictief entrepôt onder eigen beheer.

Behalve andere bepalingen bevatte de wet eene afdeeling „van den aanpeil.”

Deze wet was echter niet zonder veel tegenspraak tot stand gekomen. De bezwaren, die men te berde bragt, bestonden voornamelijk in de volgende, dat,

- 1°. Hoezeer de koffij op zich zelve vatbaar scheen

voor eene belasting, dit artikel als een groot voorwerp van handel niet kon bezwaard worden, vooral bij de eerste hand, zonder den handel zelven te belemmeren en zonder de vreemdelingen terug te houden van het doen van verzendingen op dit rijk.

2°. Men veronderstelde, dat de prijs van de koffij zich zoodanig met de belasting zou vereenigen, dat het onmogelijk zou zijn, haar buiten 's lands te verkrijgen, zonder op de waarde van de koffij een wezenlijk verlies te lijden, terwijl bovendien de overschrijving van termijnen van crediet tot agiotage zou aanleiding geven, naar mate dat de termijnen korter of langer waren.

3°. De gevorderde formaliteiten onbestaanbaar zouden zijn met vrijen handel.

4°. Men bij den aanpeil, aan dezen waarschijnlijk groote hoeveelheden zou onttrekken, hetwelk onmiddelijk tot nadeel van den eerlijken koopman zou uitloopen, die de mededinging niet zou kunnen volhouden met hem, die het grootste gedeelte van de koffij zou hebben verzwegen. 1)

Niettegenstaande deze vele bezwaren, werd de wet aangenomen, ook tegen het advies van onzen uitste-

1) *Bijvoegsel tot het Staatsblad*, deel 6, 2e stuk. 1819. p. 1077, 1127, alwaar tevens het antwoord der regering op de gemaakte bedenkingen te vinden is.

kenden Staatsman GLJSBERT KAREL VAN HOGENDORP, die in de vergadering der Staten-Generaal bij de beraadslaging over de verschillende wetten, betreffende de inkomende en uitgaande regten en accijnsen, zich aldus over eene belasting op de koffij uitliet:

„Zij is een nieuwe geesel, die onzen toestand zeer aanmerkelijk verergert, en dien wij nog kunnen weren. Neemt gij die aan, zoo verliest gij door belemmeringen en kwellende formaliteiten, den schoonsten handelstak dien gij nog bezit, den eenigen, zoo als ik reeds heb aangetoond, waarin men nog met voordeel tegen Engeland op kan. Het is wel, ja, eene belasting op de consumptie: gij belast slechts het vijfde gedeelte van de ingevoerde koffij, maar plaagt toch den handel voor de gansche massa, en met zulke belemmeringen, dit heb ik reeds bewezen, is er geen koophandel. Door zulk een' heilloozen slag aan 's lands welvaart toegebracht, berokkent zij ook aan 's lands kas meer schade, dan dat zij haar voordeel geeft. Het verlies toch bestaat uit den invloed eener verminderde welvaart op alle takken van inkomen. Van de tachtig millioenen, door u op allerlei wijze geheven, wordt niet de helft uit noodzakelijkheid betaald; het grootste gedeelte drukt op de nijverheid, waarvan gij dus

1) G. K. VAN HOGENDORP, *Bijdragen tot de huishouding van Staat in het Koninkrijk der Nederlanden*. Deel IX. p. 188.

doende de kostbaarste takken in stukken breekt, en de millioenen, die gereed stonden in de schatkist te stroomen, terughoudt. Dit is de schade. Het voordeel bestaat in eenige tonnen gouds. De winst kan dus tegen het nadeel niet opwegen. Terwijl gij dus de natie, zonder nut voor uwe Financiën, arm maakt, verbittert gij een groot gedeelte der bevolking tegen de regering. Duizende huisgezinnen bestaan door den handel alleen, en gij berooft die van hun bestaan. Achtenswaardige mannen wijden zich aan den koopmansstand door eigene keuze en gewoonte. Gij ontzet hen daarvan, tot groote schade voor het algemeen. Allen verwijdert gij van u, verliest hunne genegenheid en verbittert hunne gemoederen."

Het duurde niet lang of het bleek, dat VAN HOGENDORP ook in dezen een praktischen blik gehad had, want bij art. 4 der wet van 12 Julij 1821, Staatsbl. N°. 9, houdende de grondslagen van het stelsel van 's rijks belastingen, (in zekeren zin, de grondwet van ons tegenwoordig belastingstelsel) werd bepaald, dat bij de invoering van speciale verordeningen deswege o. a. de belasting op de koffij zou zijn vervallen. Bij besluiten van 18 Oct. 1822 en 7 Dec. 1822 Staatsbl. 45 en 49 werd dan ook met 1°. Jan. 1823 de wet van 21 Mei 1819 buiten werking gesteld. Deze opheffing geschiedde, onder anderen, ook op advies van I. J. A. GOGEL, wiens denkwijze omtrent de koffijbelas-

ting wij reeds hebben leeren kennen. Omtrent het oorspronkelijk ontwerp der wet van 12 Julij 1821, Staatsbl. N°. 9, waarin de belasting op de koffij gehandhaafd werd, geraadpleegd, schreef hij o. a. het volgende: ¹⁾

„Men kan niet nalaten zijne bedaardheid te verliezen, wanneer men de taal der verdedigers van dezen verderfelijken impost leest of hoort. Het was een onzalig uur voor het oude Nederland, toen het denkbeeld dezer belasting geboren werd. Zij spreidt haar verderf door den geheelen samenhang van bedrijven en vertier van scheepvaart en menschen-arbeid uit, en wat zal het gevolg zijn? Slechts niets beduidende opbrengsten en bestendig gemor.” In hetzelfde werk lezen wij: ²⁾ „Ik zal mij tot de voorzegging bepalen, dat zij „malgré toutes les lois” de tien jaren niet zal kunnen volgehouden worden.”

Men moet echter wel in het oog houden, dat de belasting op koffij in 1822 is afgeschaft, als het gevolg van de zucht, om den Hollandschen handel te gerieven. Ook mag niet vergeten worden, dat een inkomend regt bleef bestaan op koffij, met *vreemde* schepen uit Java aangevoerd, en op alle *andere* koffij, ook

1) J. J. A. GOGEL, *Memoriën en Correspondentiën betreffende den staat van 's rijks geldmiddelen in den jare 1820*. Uitgegeven door zijn zoon J. M. GOGEL. Amsterdam 1844. p. 315.

2) p. 467.

met Nederlandsche schepen aangebragt, benevens een uitgaand regt op koffij. ¹⁾)

Toen bij het klimmen der uitgaven, die een verwaarloosd finantieel bestuur noodzakelijk maakte, nieuwe belastingen moesten geheven worden, kwam den 3^{den} Jan. 1830 ¹⁾) eene wet tot stand, waarbij weder een accijns op de, voor binnenlandsch verbruik bestemde, koffij werd geheven. Even als bij de wet van 21 Mei 1819 werd daarbij bepaald, dat deze accijns van *f* 10 de 100 Ned. pond, zou zijn en daarenboven de opcenten en het collectief zegel, volgens de bestaande wetten. ¹⁾)

Deze wet bevatte overigens bepalingen betreffende de weging, de wijze van heffing, het entrepôt, het doorlopende crediet, het crediet op termijnen, den aanpeil en de geleibilletten. Alstoen ontbrak het niet aan bezwaren en bedenkingen tegen deze wet; zoo kwamen er bij de regering o. a. adressen in van 78 zeehandelaren, kooplieden en makelaars te Rotterdam, van negen kooplieden in koffij te Nijmegen, van kooplieden te Winterswijk. De bezwaren door de kooplieden te Rotterdam medegedeeld, komen grootendeels voor in ons laatste hoofdstuk, waar wij de vóór- en nadeelen eener koffijbelasting bespreken. De kooplieden van Nijmegen hadden een bezwaar, dat in het

¹⁾ Wet van 26 Aug. 1832. Stbl. 38. Art. 5. N°. 9.

bijzonder hunnen handel betrof. De landbouw, de veeteelt en de fabrieken dragen, zoo zeiden zij, geene, dan zeer matige en ligte belastingen, maar de handel wordt met iederen dag door nieuwe wetsbepalingen, uitleggingen en aanschrijvingen van hoofdambtenaren verzwaaard. Daarenboven verkochten zij zeer aanzienlijke hoeveelheden koffij, zoowel op de grensplaatsen van dit rijk, als wel voornamelijk aan bewoners van het aangrenzend Pruissisch grondgebied. Zij vreesden nu, dat deze niet meer bij hen, maar bij hunne eigene makelaars de vervulling van hunne behoefte zouden zoeken, ten einde daardoor het Nederlandsche consumptie-regt uit te sparen. De Pruissische winkeliers zouden volgens hen de koffij uit de entrepôts te Amsterdam en Rotterdam ontbieden, en naar hun grondgebied doorgevoerd, van daar wederom door den sluikhandel op het Nederlandsche terugbrengen. Pruisen zou alsdan de koffij aan de Nederlandsche grensplaatsen leveren, en het voordeel genieten van een handel, die thans te Nijmegen is gevestigd.

Het verzoekschrift der kooplieden te Winterswijk bragt dezelfde bezwaren voor, als die van Nijmegen. Zij verklaarden nog, dat het daarstellen van entrepôt voor hen niet het allerminste nut had, vermits hun uitslag naar buiten 's lands geschiedde, bij kleine en draagbare partijtjes, die de grensbewoners der Pruissische

Staten, en voor hun eigen gebruik en om verder uit te slaan, bij hen kwamen koopen.¹⁾

De regering meende in eene uitvoerige memorie van toelichting de meeste bezwaren te hebben uit den weg geruimd.

De wet is echter ten gevolge van den Belgischen opstand nooit in werking getreden, en wij zijn verder tot op dezen dag zonder belasting op koffij gebleven.

Gaan wij nu kortelijk de geschiedenis der koffijbelasting na, dan vinden wij haar onder verschillende vormen in Holland en West-Friesland bestaan van het jaar 1691 tot 1806, toen zij afgeschaft werd. In 1819 op nieuw bij ons ingevoerd, werd zij in het nieuwe stelsel van belastingen in 1821 niet opgenomen, en afgeschaft in 1822 om in 1830, nog eens in naam, maar niet in der daad te bestaan, totdat de regering, in de zitting der Staten-Generaal van 20 September 1862, de wederinvoering voorstelde, over welk voorstel wij in het volgende hoofdstuk zullen spreken, na alvorens opgemerkt te hebben, dat wij de geschiedenis der koffijbelasting in de andere provinciën, wegens de uitvoerigheid, waartoe ons dit zou leiden, niet hebben besproken. Holland en West-Friesland toch was de belangrijkste provincie onder de republiek, en wilden wij de geschie-

1) *Rapport van W. F. VAN GENECHTEN, te vinden in het uittreksel der stukken betreffende de vergaderingen der Staten-Generaal. Verslag der verzoekschriften 1382, 1383, 1396.*

denis der koffijbelasting overal in ons land in hare bijzonderheden nagaan, wij zouden ons niet tot de provinciën kunnen bepalen, maar zelfs de belastingen in alle steden en omstreken dienen te behandelen, daar deze bijna allen bijzondere heffingen der middelen hadden. Dat nu het middel op de koffij in de Republiek vrij algemeen geheven werd, blijkt uit de verschillende publicatiën van het Staatsbewind der Baataafsche republiek, waarbij eene tiende verhooging der gemeene middelen werd toegestaan. Wij vinden dit in eene publicatie van 20 Mei 1803 voor het departement Groningen, voor het kwartier Zutphen, voor het departement Utrecht. ¹⁾

1) *Volledige Verzameling van Publicatiën*, IIe deel. N°. 361 v. Zie ook Mr. P. H. ENGELS, *de Belastingen en de Geldmiddelen*. Utrecht 1862. p. 231, 247, 250.

HOOFDSTUK IV.

HET REGERINGSVOORSTEL VAN 1862.

§ 1. *De voorgestelde koffijbelasting.*

Bij het lezen van de plannen tot herziening van het belastingstelsel, onlangs door de regering voorgesteld, ¹⁾ denken wij onwillekeurig aan de woorden van ROSSI: ²⁾ „Qu'il nous suffise de rappeler, que désormais il n'y a pas un impôt, qui n'ait peut-être été essayé. L'imagination fiscale la plus féconde et la plus hardie serait en vain mise au défi, d'inventer rien en cette matière.”

Nadat er sedert 1830 geene officieele poging gedaan was om eene koffijbelasting bij ons in te voeren, zeide de Minister van Financiën het volgende in zijne rede, uitgesproken bij de aanbieding der wetten, houdende de

1) *Redevoering van den minister van financiën, uitgesproken 20 Sept. 1862.*

2) ROSSI, *Cours d'économie politique*. Tome IV. p. 259.

staatsbegrooting voor 1863: „Zoo dikwijls ik over ons belastingwezen heb nagedacht, is het mij voorgekomen, dat een matig regt op koffij ongetwijfeld eene der minst drukkende belastingen is. Eene eerste levensbehoefte is het al wederom niet, en het is dus eene belasting, wier druk men kan matigen of waaraan men zich geheel en al onttrekken kan. Dat is dus eene groote aanbeveling voor zoodanige belasting, en zij past uit dien hoofde volkomen in het stelsel, dat door de Regering is omhelsd. Ik weet wel, Mijne Heeren, dat men aan een regt op koffij bezwaren verbonden acht. Maar het komt mij voor, dat die bezwaren veelal te breed worden uitgemeten, zonder te bedenken, dat elke belasting hare eigenaardige bezwaren heeft, en dat, wilde men alleen belastingen heffen, waartegen niets ware in te brengen, de schatkist spoedig van al hare inkomsten zoude verstoken zijn. De eenige vraag kan dus slechts zijn: Welke belastingen leveren de *minste* bezwaren op? En uit dit oogpunt schijnt mij een inkomend regt op koffij aanbevelenswaardig toe. De bezwaren, die tegen een regt op koffij als consumptie-artikel kunnen worden aangevoerd, put men dan ook hoofdzakelijk daaruit, dat koffij is een onzer eerste handelsartikelen. Men vreest nadeel voor den handel, uithoofde van de belemmeringen, die een regt op koffij zou veroorzaken. Indien ik deelde in die vrees, ik zoude de laatste zijn om

een zoodanig voorstel te doen, daar het mijn ernstig streven is, op alle mogelijke wijzen de ontwikkeling te bevorderen van de hoofdbronnen van onze welvaart.

Ik heb echter niet alleen geen vrees, dat een regt op koffij daaraan eenigermate zal schaden, maar ik houd mij overtuigd, dat er maatregelen te nemen zijn, waardoor aan bezwaren kan worden te gemoet gekomen. Men verlieze toch niet uit het oog, dat hier niet bedoeld wordt een accijns op koffij, maar enkel een inkomend regt, en dat dus aan koffij kan verleend worden de vrijheid van fictief entrepôt, evenzeer als dat aan den handel in granen is toegestaan.

Zijn nu tegen een regt op granen, met zoodanige faciliteiten, geene overwegende bezwaren in te brengen, dan komt het mij voor, dat dit, met eene gelijke tegemoetkoming, nog veel minder het geval kan zijn ten opzichte van een regt op koffij, omdat al de koffij *ingevoerd* wordt, hetgeen met al de granen niet het geval is.

Ik zal u echter niet met al deze bijzonderheden vermoeijen. De tijd, om die te bespreken, zal gekomen zijn, nadat het voorstel u zal zijn voorgelegd.

Het bedrag der regten wenschte ik bepaald te zien op *f* 7 de 100 kilo's. Voor dat cijfer bestaan twee redenen: vooreerst, omdat alsdan de koffij, na gebrand te zijn, eene prijsverhooging ondergaat van circa 10 cent per kilo, waardoor men niet in verzoeking zal

geraken, om den prijs meer te verhoogen dan dringend noodzakelijk is; en in de tweede plaats, omdat een regt van *f* 7 overeenkomt met de Belgische regten, en gelijkheid van regten tusschen naburige Staten alle aanleiding tot smokkelen wegneemt."

Dit voorgesteld plan brengt ons tot stellen der volgende vragen, die wij zullen trachten in dit hoofdstuk te beantwoorden.

- 1°. Werkt eene verandering van belastingstelsel goed?
- 2°. Is koffij eene levensbehoefte?
- 3°. Zou de koffijbelasting gelijkelyk drukken?
- 4°. Is, bij prijsverhooging der koffij, vermenging met surrogaten te vreezen?
- 5°. Is de koffijbelasting nadeelig voor den grooten handel?
- 6°. Is zij zulks voor den tweede-hands-handel?
- 7°. Zoude de koffijbelasting aanleiding kunnen geven tot smokkelen?
- 8°. Kan zij een nadeeligen invloed hebben op de Nederlandsche nijverheid met betrekking tot de koloniën?
- 9°. Zal de koffijbelasting voordeel aanbrengen aan 's lands schatkist?

§ 2. *Werkt eene verandering van belastingstelsel goed?*

Toen in het jaar 1849 de hoogleeraar J. ACKERS-

DIJCK, ¹⁾ gelijk de titel zijner brochure dit aanwijst, ons finantiewezen critiseerde, werden door zijn hooggeleerde vele bestaande accijnsen veroordeeld en eenige nieuwe, waaronder een regt op koffij, aangeprezen. Men moet echter wel in aanmerking nemen, dat de heer ACKERSDIJCK onder geheel tijdelijken indruk sprak. De plannen toch, in de aangehaalde brochure blootgelegd, moesten dienen, om het te kort van 15 millioen te dekken, geenszins om in blijvende behoeften te voorzien. Wat evenwel de heer ACKERSDIJCK in buitengewone omstandigheden wilde, dit wil de regering als eene nieuwe en vaste belasting ingesteld zien, in omstandigheden, die oogenschijnlijk nieuwe belastingen, zelfs daar, waar men eenige hatelijke accijnsen afschaft, niet noodzakelijk vereischen. Over het hoofddenkbeeld van den Minister, dat ook door den hoogleeraar VISERING ²⁾ en vele andere staathuishoudkundigen gedeeld wordt, wij bedoelen onze finantieële vrijmaking van Indiën, mag hier natuurlijk geen sprake zijn; ofschoon wij in het voorbijgaan moeten opmerken, dat het middel, om ons van Indiën vrij te maken, door juist de producten die van daar komen te belasten, ons eenigzins vreemd toeschijnt.

1) *Over Belastingen en Bezuiniging door J. ACKERSDIJCK.* Utrecht, J. G. BROESE. 1849.

2) *Handboek der praktische Staathuishoudkunde*, 1862. deel III. 1e stuk. § 768—770.

Is het misschien niet hier de geschikte plaats, om het gezegde van MONTESQUIEU in herinnering te brengen: „Il ne faut point prendre au peuple sur ses besoins réels, pour des besoins de l'Etat imaginaires.”¹⁾

Volgens de woorden, door den minister BETZ den 20sten Sept. 1862 gesproken, mag het totaal onzer belastingen niet verminderen. Hiertegen kan niemand iets hebben, zoodra de welvaart van een volk niet zichtbaar afneemt; maar mag men ook de belastingen wel vermeerderen, zonder dringende noodzakelijkheid?

De zeep, brandstoffen en azijn zullen vrij van accijns gemaakt worden, maar daarentegen andere regten ingevoerd tegen het, naar ons inzien, ware beginsel in, dat, indien men eene belasting afschaft, men deze moet afschaffen, zonder ze door een andere te vervangen, zelfs al ware het, dat deze belasting minder drukt dan de eerste. Het is beter te wachten, tot dat men eene belasting geheel kan afschaffen, zonder haar eene opvolgster te geven. De bestaande belasting toch wordt zonder morren gedragen, zelfs al is zij drukkend, de opvolgster, al is zij minder zwaar, wordt daarentegen nooit gunstig ontvangen en de verandering alzoo niet als verbetering gewaardeerd. Dit was ook de meening der rapporteurs in de Eerste Kamer

1) *Esprit des lois. Livre XIII. Ch. I.*

der Staten-Generaal, ¹⁾ wanneer zij adviseerden, dat het altijd verkeerd is den eenen accijns af te schaffen en den anderen daarvoor in de plaats te stellen. De verbruiker die ontheven wordt, bemerkt zulks weinig, terwijl diegeen, die belast wordt, ontevreden is en klaagt. ²⁾

§ 3. *Is koffij eene levensbehoefte?*

De regering acht het een eisch van een goed belastingstelsel, dat levensbenoodigdheden niet belast worden.

Wat heeft men echter onder levensbehoefte te verstaan? Alleen eene behoefte die noodig is om te kunnen leven, of ook wel eene behoefte, die door het gebruik, *in* het leven noodig en onmisbaar geworden is? Indien men beweert, dat onder levensbehoefte alleen kan gebragt worden, datgene wat noodig is om te kunnen leven, zoo kennen wij er slechts drie, lucht, water en wat de natuur zonder bebouwing aanbiedt, voorzeker moeilijke zaken om te belasten!

Brengt men echter onder levensbehoefte ook die voorwerpen, die eeuwen lang burgerregt onder een volk verkregen hebben, zich zóó onder het volk hebben in-

1) *Handelingen der Staten-Generaal. Eerste Kamer. Algemeene Beschouwingen.* 18 Dec. 1862.

2) Zie ook de woorden van den Heer FRÈRE ORBAN, aangehaald in de inleiding.

gedrongen, dat zij onmisbaar en moeilijk te vervangen zijn, tenzij door vervalsching, zoo kunnen wij gerust verklaren, dat de koffij eene der eerste levensbehoefden is en zeker niet als zoodanig behoeft achter te staan bij zeep, azijn enz., wel als eerste levensbehoefden door de regering aangemerkt. Het mag verwondering baren hoe vele Staathuishoudkundigen een scherpe grens trekken tusschen de verschillende verbruiksartikelen, door *deze* levensbehoefden te noemen en *andere* weder niet, en dit geheel naar willekeur. Alles toch, wat door een volk dagelijks wordt gebruikt, zij het ook niet direkt onontbeerlijk, mits geen artikel van weelde, en hetgeen niet kan vervangen worden door een artikel even onschadelijk en minder in prijs, dit alles zeg ik, is levensbehoefte en met juistheid merkt SAY aan: ¹⁾

„Je le sais, ou pourrait très bien se passer de Café, puisque l'on s'en est passé pendant des siècles, mais pourquoi se priver de ce qui fait plaisir, s'il n'en résulte aucun inconvénient, ni pour la santé, ni pour la prospérité publique.”

Dat ook buitenlandsche schrijvers de koffij bij ons als levensbehoefte beschouwen, blijkt uit de volgende woorden ²⁾ van MAURICE BLOCK:

1) *Cours complet d'Economie politique pratique*. p. 243.

2) *Journal des Economistes*. Deuxième Série. Tome XX. 1838. p. 208.

„Le gouvernement des Pays-Bas ne voulut pas imposer une denrée d'une consommation si générale que le café, et qui était devenu pour le peuple de cette contrée un objet de première nécessité.”

Waarom zouden wij, indien men in vreemde landen over de koffij, als verbruiksartikel in ons land, zóó schrijft, willen ontkennen dat het onze volksdrank is, en onze eenige volksdrank zijn moet? Ons bier is dun en slecht, voornamelijk zoo geworden door de kunstmatige belasting, die ieder brouwsel, van welke hoedanigheid ook, per vat inhoudsruimte der roerkuipen gelijkelijk treft, en jaren zouden er, zelfs na verandering van dezen accijns, noodig zijn om het bier weder bij ons volk in crediet te brengen en dan nog, kan een huisgezin morgen en avond bier drinken? Is dit even onschadelijk als koffij? De thee, altijd duurder dan koffij, is, wat de mindere soorten betreft, die toch alleen voor het volk verkrijgbaar zijn, zonder kracht en opwekking. Kortom het koffijgebruik dient eerder aangemoedigd, dan door verhooging van prijs, hoe gering ook, zelfs in het allerminste tegengegaan te worden, inzonderheid in ons vochtig land, waar een opwekkende drank noodig schijnt te zijn en wij gebukt gaan onder den invloed van den jenever, waarvan de na-deelen niet alleen blijken bij hen, die daarvan misbruik maken, maar reeds zichtbaar zijn bij matig dagelijksch gebruik. Het is bij het sterk opwekkende vermogen,

tevens de betrekkelijk geringe prijs van de kleinste hoeveelheid, die men verkrijgen kan, welke eene hoofdreden uitmaakt van het steeds toenemen van het gebruik van jenever. Het is hier niet de vraag of het een volksdrank is; daar, waar de regering ziet, dat het een schadelijken invloed uitoefent, moet zij (indirect natuurlijk) zeggen: het mag geen volksdrank zijn, en zij belaste dit artikel als verbruiksartikel binnenslands zóó zwaar, dat het verbruik moet verminderen, wat de stokers of de nijverheid van eenigen daar ook tegen hebben. Blijft hun de handel naar het buitenland niet over? Waar het belang van eene geheele natie in de weegschaal staat, mag men de winst van weinigen wel over het hoofd zien, indien hiervan nog sprake kan zijn. Men hebbe echter bij eene verhooging van eene belasting op het gedistilleerd geene vermeerdering van opbrengst op het oog maar eene langzame vermindering van gebruik. De gedachte aan, of de hoop op het eerste toch zou onzedelijk zijn. Het groote verband, dat er bestaat tusschen alle verbruiksartikelen, en de invloed, dien de consumptie er van wederkeerig bij prijsverhooging op elkander uitoefent, gaven ons aanleiding tot deze uitwijding. Van een zedelijk standpunt gezien, bezware men dus de koffij niet, om dezelfde reden als eene verhoogde belasting op jenever wenschelijk zou zijn.

§ 4. *Zou eene belasting op de koffij gelijkelyk drukken?*

Een goed belastingstelsel moet tot grondslag hebben, evenredig gelijke last voor ieder burger van den Staat, want allen trekken ook gelijkelyk voordeel, of zijn althans bij magte gelijkelyk voordeel te trekken van de opbrengst dezer belastingen, die worden aangewend, om ons te beschermen tegen binnen-¹⁾ en buitenlandsche vijanden enz., kortom, om ons zoo vrij en gerust mogelijk te laten leven. Wij gaan dus eigenlyk een ruil aan met den staat.²⁾ Wij zullen zien of bij de voorgestelde koffijbelasting die ruil gelijk zou zijn voor allen.

Verbruiksbelastingen, wij merkten zulks vroeger reeds aan, hebben veel verleidelijks, omdat zij gemakkelijik betaald worden en niemand er zich aan kan onttrekken en zij daarenboven schijnbaar gelijk drukken. Dit laatste is echter minder waar en naar ons inzien zijn juist de verbruiksbelastingen af te keuren om deze twee redenen dat zij 1°. met te veel kosten geind worden, tegen den regel van ROSSI:³⁾ „L'impôt doit être perçu avec le moins de frais possible,” en 2°. steeds ongelijik drukken wegens de ongelijkheid der prij-

1) Wij bedoelen natuurlijk het water.

2) *Tijdschrift van Staathuishoudkunde en Statistiek*, deel VIII. p. 69.

3) ROSSI, *Cours d'Economie politique*. IV. p. 239.

zen en de ongelijkheid der verbruikers. (Zie de inleiding).

Het zal wel niet mogelijk zijn, en wij zijn de eersten om dit te bekenen, om alle onregelmatigheden die zich bij het innen van belastingen voordoen, uit den weg te ruimen anders, dan met de belastingen zelve, zooals de niet gelijke waarde van het geld, namelijk dat een gulden op het land meer is dan een gulden in de hoofdstad; dat eene belasting van 10 gulden voor iemand, die er 100 per jaar inkomen heeft, grooter is dan eene van 1000 gulden, voor hem die *f* 10,000 kan verteren; ¹⁾ maar zoude eene onbillijkheid als de volgende niet kunnen en moeten vermeden worden, indien de belasting eens mogt ingevoerd worden?

De verbruikers van koffij zouden tien cents per pond meer moeten betalen; maar wie zijn die verbruikers? Dat zijn zij, die slechte of goedkoope koffij drinken en zij die de duurste koffij gebruiken. De arbeidende stand, die goedkoope koffij drinkt, gebruikt er veel meer van dan de meer gegoede en betaalt dus, daar de belasting naar het gewigt en niet naar de hoedanigheid wordt geheven, naar evenredigheid veel meer belasting. Dit verschil bij de koffij reeds vrij groot, springt

1) Zie het meermalen aangehaalde werk van *Mc CULLOCH*, *on Taxation and funding*.

bij thee nog meer in het oog, daar deze van 80 cents tot *f* 4 in prijs verschilt, en reeds 25 gulden per 100 œ moet opbrengen en misschien eerlang *f* 50; in welk geval thee van 80 cent tot *f* 1.30 stijgt en die van *f* 4 slechts tot *f* 4.50.

Reeds in 1849 wees de Hoogleeraar ACKERSDIJK ¹⁾ op het ongelijk drukkende van zoodanige belastingen; nogtans is het niet weggenomen wegens de moeilijkheden, die zich aan eene verandering schijnen te verbinden en wij doen daarom de vraag, of het niet beter zoude zijn alle deze belastingen af te schaffen, dan ontrouw worden aan den erkenden hoofdregel „gelijke drukking.” ²⁾

§ 5. *Is bij prijsverhooging der koffij, als natuurlijk gevolg der belasting op koffij, eene vermenging met surrogaten te vreezen?*

De vermenging van koffij met chicorei is reeds gedurende geruimen tijd, zoowel in ons land, als in andere landen, meer en meer in zwang gekomen. Ja, op het land vervangt dit artikel zelfs geheel en al de koffij en de handel in chicorei neemt zeer toe. In Engeland, gelijk wij bij de geschiedenis der koffijbelasting in dat land gezien hebben, was men er

1) *Over belasting en bezuiniging*. p. 37.

2) *Ein Wort über die Frage, welche Steuern sind die besten?* *Arch. der Pol. Oekon.* door RAU und HANSEN, Tom. IX. p. 12.

spoedig op bedacht, ook eene belasting op chicorei te leggen, waarmede echter moeilijkheden gepaard gingen, toen men aldaar zelf de chicorei begon te verbouwen, terwijl men er tevens, om den accijns op dit artikel uit te winnen, de chicorei ging vervalschen.¹⁾

Hoe zou men echter bij ons, waar wel is waar de chicoreicultuur nog niet van gewigt is, onder eene eventuele belasting op de koffij te werk gaan? De belasting ook op chicorei over te brengen, zou strijden tegen het beginsel dat men alle kleine belastingen moet vermijden; terwijl men aan den anderen kant, door de chicorei niet te belasten, eene aanzienlijke vermindering in het gebruik van koffij zou te weeg brengen.

§ 6. *Is de koffijbelasting nadeelig voor den groothandel?*

Tot dus verre hebben wij, bij het onderzoeken of koffij eene levensbehoefte is, of de koffijbelasting op allen gelijkelijk zou drukken en of de hoedanigheid der koffij niet door bijvoeging van surrogaten zou verliezen en het koffijverbruik doen verminderen, meer de verbruikers op het oog gehad; houden wij ons thans met de handelaars bezig en wel in de eerste plaats met de groothandelaars.

1) *Mc CULLOCH, on Taxation.*

Geene vraag, ten opzichte der koffijbelasting, is zeker meer besproken dan deze. Zal de groothandel daardoor belemmerd worden? De kooplieden beantwoorden ze in volstrekt bevestigenden zin, de tegenwoordige regering, en met haar vele eerste Staathuishoudkundigen, volstrekt ontkennend. Wij verwijzen op de tallooze bezwaren vroeger bij het voorstellen der belasting in 1830 bijgebracht, en waarvan het grootste deel, als nog bestaande, wordt aangemerkt.

Wij behoeven niet te zeggen, dat eigenbelang niet geheel en al vreemd is aan het opsommen en uitpluizen dezer bezwaren, hetgeen vooral daaruit blijkt, dat zoovelen als over koffijbelasting hebben geadviseerd, bijna allen andere bezwaren hebben opgenoemd. Zoo geeft de een als bezwaar op, dat alle speculatie er door dreigt verloren te gaan, terwijl een ander de speculatie veroordeelt, als onzedelijk en nadeelig voor den degelijken koopman, vergetende, dat iedere handel speculatie is, mits men het woord gebruike in zijne ware beteekenis, als eene poging om van onzekere kansen partij te trekken.

Een hoofdbezwaar echter tegen de koffijbelasting meent de groothandel te vinden in het voor hem zoo hatelijk stelsel van entrepôt. De minister van financiën toch zegt in zijne rede: „Men verlieze niet uit het oog, dat ik bedoel, niet een accijns op koffij, maar enkel een inkomend regt, en nu kan aan koffij

verleend worden de vrijheid van fictief entrepôt, even als dit aan den handel in granen is toegestaan." Dit systeem van entrepôt wordt aangeprezen door onze eerste staathuishoudkundigen, zoo als door den Heer ACKERSDIJCK ¹⁾ die zegt: „De buitenlandsche handel in koffij kan ongestoord blijven door het stelsel van entrepôt. Dat dit stelsel van entrepôt voor den buitenlandschen handel in alle opzigten de grootste voordeelen oplevert, en werkelijk onmisbaar is, behoeft geen betoog. Wilden onze handelaars zich daaraan niet gewennen, zoo zouden zij van den wereldhandel moeten afzien.”

Ook de Hoogleeraar VAN REES ²⁾ schrijft: „Inkomende regten, zoo laag gesteld, dat de prijzen der waren er niet merkbaar door verhoogd, noch haar verbruik verminderd wordt, dat de voordeelen der smokkelarij niet tegen hare gevaren opwegen en de bescherming der inlandsche nijverheid onbeteekenend is, behooren tot de beste belastingen, inzonderheid *wanneer entrepôts hare voldoening gemakkelijk maken en verhinderen, dat de handel er door belemmerd wordt.*” De groothandelaars denken echter aldus over deze entrepôts:

Bij al de genoemde voordeelen der entrepôts kun-

1) *Over Belastingen en Bezuiniging.*

2) *Overzicht*, p. 56. § 20.

nen wij ons goed daarin nimmer zoo goedkoop leggen, als in onze eigene magazijnen, en het is geen vooroordeel, maar een wezenlijk bezwaar, dat men voor zijn eigendom borg moet stellen, of dezen aan een administratie moet overlaten, commiesen betalen enz., en voor het minst achter 's Rijks slot moet laten liggen, en wij vreezen dat alle deze kwellingen, buiten af vernomen wordende, zullen bijdragen, om vooral consignatien voor buitenlandsche rekening, naar elders, waar die kwellingen niet bestaan, te verdrijven.

Ook voert de groothandel aan, dat het stelsel van entrepôt, voortspruitende uit een koffijbelasting, een belangrijken tak van nijverheid zou vernietigen, waarop door den Heer ACKERSDIJCK ¹⁾ geen acht is geslagen, wanneer hij schrijft, dat koffij, zonder eenige bewerking te ondergaan, in denzelfden vorm weder wordt uitgevoerd, waarin zij is aangekomen. — Het mag toch niet onbekend zijn, dat jaarlijks minstens 300,000 balen aankomen in beschadigden toestand en dat het verwerken van dezen aan vele lieden brood geeft.

Zullen ten laatste, zoo vragen de kooplieden, de prijzen niet gedrukt worden door de belasting, en zij haasten zich ja te antwoorden, ofschoon de Heer ACKERSDIJCK hiertegen aanvoert, en naar ons inzien terecht: „dat het niet de evenredig kleine massa is,

1) *Belast. en Bez.* p. 36.

die in ons land gebruikt wordt, maar de behoefte der geheele aarde, die de prijzen op de groote markten regelt." Veel is er dus voor en tegen deze bezwaren, door de groothandelaars aangevoerd, te zeggen.

De rapporteurs der Eerste Kamer der Staten-Generaal hebben ze overwegend genoeg gevonden, om te zeggen: dat de koffijbelasting niet alleen bezwend is voor de volksklasse, maar ook lastig voor den handel. Heeft dit rapport slechts betrekking op den groothandel, of ook op den zoogenaamden kleinhandel? Wij gelooven het laatste, althans de kleinhandel heeft ook bezwaren, die wij nu gaan overwegen.

§ 7. *Kan de koffijbelasting eene nadeelige werking uitoefenen op den klein- of zoogenaamden tweede-hands-handel?*

Deze zegt volmondig ja, wegens de volgende bezwaren:

- 1°. Alle in verbruik gebragt wordende koffij wordt in waarde met het bedrag der belasting verhoogd, waarvan het gevolg is, dat men om denzelfden handel te kunnen drijven een grooter kapitaal noodig heeft.
- 2°. De risico in het geven van crediet neemt toe.
- 3°. Men zal eene groote concurrentie op te houden hebben met vervalschers.

Tegen het eerste bezwaar kan men natuurlijk niets aanvoeren, om het krachteloos te maken, terwijl men bij het tweede niet onopgemerkt mag laten dat, daar met de risico ook de speculatie toeneemt en de kleinhandel de risico vreest, hier een groot verschil is te bespeuren tusschen den groot- en kleinhandel, welke eerste vreest dat de speculatie zal te gronde gaan door eene belasting op de koffij.

Quot capita, tot sensus, geldt dus ook hier. Wat het derde bezwaar aangaat, dit mag in het geheel niet van kracht zijn in een land, waar strafbepalingen tegen vervalschers bestaan. Die vervalschen wil en de straf niet vreest, vervalscht zelfs daar, waar geen belasting bestaat. Wij weten dat in Engeland zelfs de koffijboonen worden vervalscht, maar zou dit niet even goed plaats vinden, indien de koffij vrij ware van belasting? Zoodanige bezwaren, welke de wet in hare magt heeft uit den weg te ruimen, zijn naar ons inzien geene bezwaren. Juist voor het uitvoeren dezer wet betalen wij toch ook onze belastingen.

§ 8. *Kan de koffijbelasting aanleiding geven tot smokkelen?*

Het is ongetwijfeld waar, dat bij iedere instelling

1) *Economist*. Dec. 1862.

in een Staat, en het belastingstelsel behoort daartoe, de zedelijkheid op den voorgrond moet staan. Niets nu is meer demoraliserend voor een volk, dan de smokkelarij. Bij het avontuurlijke levert zij groote winst op, bijv. op den suiker, en op de Hannoversche grenzen ziet men gansche benden, zonder woning, rondzwerven en overstappen van het eene land in het andere, terwijl hunne eenigste bezigheid, hun eenigst streven is, listiger te zijn dan de uitvoerders der wet.

Bestond er dus zelfs de minste vrees, dat deze belasting tot smokkelarij aanleiding zou geven, de regering diende haar ook om deze reden niet weder in te voeren. Is het toch mogelijk de vervalschers in ons land te vinden en te straffen, de ligging van ons land met zijne opene grenzen, maakt eene volledige bewaking onmogelijk; doch wij moeten bekennen dat de vrees voor koffijsmokkelarij bij ons ongegrond zijn zou, en dus geen bezwaar mag heeten. Alleen, en dit zou niet moeilijk vallen, diende men toe te zien, dat de koffij, voor uitvoer bestemd, wezenlijk uitgevoerd werd en niet weder zonder een vreemd land te hebben aangedaan, in eene andere haven werd binnengesmokkeld en als verbruikskoffij binnenslands omgezet. Andere landen toch en ook onze naburen hebben dit artikel derwijze belast, dat bedrog van de landzijde niet kan plaats hebben.

§ 9. *Kan een regt op koffij nadeeligen invloed hebben op de Nederlandsche nijverheid met betrekking tot onze koloniën?*

Het is alweder eene erkende waarheid in de Staatshuishoudkunde, dat hoe meer een product belast is, ofschoon de prijs van dit product stijgt, de innerlijke, de wezenlijke waarde, qua talis afneemt, en als zoodanig is naar ons inzien eene belasting op Javakoffij als gouvernementsproduct zeer nadeelig. Dit was ook het gevoelen der rapporteurs in de Eerste Kamer der Staten-Generaal toen zij oordeelden, dat het belasten van het verbruik van eigen producten minder doelmatig schijnt te zijn. Hoe meer toch onze koloniale voortbrengselen in waarde stand houden of daarin toeneemen, des te grooter débouché van hare artikelen zal onze nijverheid in diezelfde koloniën vinden. Maar nog een andere reden doet zich voor, waarom het beter schijnt de Javakoffij als gouvernementsproduct niet te belasten. De Javakoffij is zeker veel beter dan de Brasiliaansche, ¹⁾ hetgeen niet verhindert, dat de laatste wegens den minderen prijs zich veel bij ons indringt en het is te vreezen, dat, hoewel natuurlijk de laatste ook zou belast zijn, echter de vraag naar

1) *Economist*. Dec. 1862. p. 489.

Javakoffij nog zou verminderen bij verhooging van prijs. Dit leidt tot behandeling der laatste vraag:

§ 10. *Zou eene koffijbelasting voordeel aanbren-
gen aan 's rijks schatkist?*

De geheele belasting wordt op ongeveer een mil-
lioën gulden geschat. Dit zou veel zijn voor de schat-
kist, indien dit millioën kon opgebracht worden, zonder
aan den anderen kant welligt meer nadeel te verwek-
ken, maar (en hier moeten wij verwijzen naar de koffij-
veilingen in § 3 onzer inleiding behandeld) de koffij,
die wij tot nog toe gebruiken, is meest Javakoffij, die
bijna uitsluitend door het gouvernement aan de markt
wordt gebracht. Hoe meer het gouvernement voor deze
koffij maakt, des te meer wordt in de schatkist ge-
stort, het moge direct of indirect geschieden. De
minste prijsverlaging op deze veilingen nu is meerder
nadeel voor de schatkist dan de gheele belasting kan
opbrengen, en daar het meer dan waarschijnlijk is,
dat door eene belasting op koffij de veilingprijs
dalen zou, zou men, wat men aan den eenen kant
wint, aan den anderen verliezen.

Hadde het gouvernement het monopolie van koffij-
handel, — en tegen dat monopolie strijdt het gezond
verstand der Staathuishoudkunde, die een vrijen han-

del aanbeveelt, ¹⁾ — en geene concurrentie met Brasiliaansche koffij staande te houden, het zou kunnen zeggen: „dure koffij of geene,” en wij zouden, daar het bij ons eene levensbehoefte geworden is, waarschijnlijk tot het eerste besluiten. Nu wij ochter beter koope Brasiliaansche koffij kunnen drinken, zou de navraag naar Javakoffij geringer zijn en de veilingen minder opbrengen. ²⁾

§ 11. *Besluit.*

Herlezen wij het geschrevene, zoo vinden wij daarin weinig argumenten vóór eene koffijbelasting; maar, zoo vragen wij, zou er wel ooit veel aan te voeren zijn om *eenige* belasting te verdedigen?

De Heer SLOET TOT OLDHUIS ³⁾ zegt in zijne optimistische beschouwingen over belastingen, dat zij geen noodzakelijk kwaad zijn, maar het is toch moeilijk ze met een anderen naam te noemen, wanneer men van den stelregel uitgaat, dat de minst slechte de beste zijn (dit zijn zijne eigene woorden), *dat is*: toch slecht blijven. Zoo noemt dan ook de Minister van Financiën een in te voeren regt op koffij eene der minst slechte belastingen, zoodat men dan ook niet

1) VAN REES, p. 57. § 24.

2) *Economist*. Dec. 1862.

3) *Tijdschr. voor Staath. en Stat.* deel 8. p. 68 v.

spreken kan van voordeelen of van hetgeen vóór eene koffijbelasting gezegd kan worden, maar alleen van wat *met* als bezwaar kan worden aangemerkt.

Vóór den Minister zeide reeds de Hooglocraar ACKERSDIJK ¹⁾ in 1849, en misschien niet geheel ten onregte, dat vele bezwaren, die men vroeger tegen een regt op koffij gemaakt had, reeds lang niet meer bestonden, ofschoon men ze nog steeds wilde laten gelden en dat zorg voor de schatkist in dezen plaats moest maken, bij vele tegenstanders ten minste, voor bekrompen eigenbelang, ja dat zelfs philanthropie en ijveren tegen eene in te voeren belasting ten behoeve van het volk, zoo als het heette, als dekmantel werd gebruikt voor het egoïsme. ¹⁾

Het is noch aan ons, noch daarenboven hier de plaats in dergelijke beschouwingen te treden, maar het zij ons vergund, (en wij zullen daarbij wel niet als partijdig worden beschouwd) te verklaren, dat ons van de bovengenoemde bezwaren tegen een regt op koffij als de meest overwegende toeschijnen:

- 1°. De koffij, als levensbehoefte, als volksdrank, mag niet bezwaard worden.
- 2°. De koffijbelasting, even als die op de thee, kan niet gelijkelijk drukken.
- 3°. De koffij zou tot nadeel der gezondheid door schadelijke surrogaten worden vervangen.

1) *Bel. en Bez.* p. 35.

- 4°. Als product onzer koloniën mag de koffij niet belast worden, en
- 5°. De voorgestelde belasting dreigt eerder tot na-
deel dan tot voordeel der schatkist te zullen
uitloopen.

Komt dus een koffijbelasting ons minder wensche-
lijk voor, wij zijn overtuigd dat eene verandering in
het veilingssysteem allergunstigst werken kan, zoowel
op de opbrengst der veilingen, die waarschijnlijk meer
zou stijgen, dan het gansche bedrag der belasting be-
loopen zou, als op den handel in koffij, die levendiger
zou worden en meer winst van zich afwerpen.

STELLINGEN.

I.

Non facio cum Stintzingio (Das Wesen von bona fides und titulus in der Römischen Usucapionslehre) ex legibus XII Tabularum m. f. possessorem, excepto fure, usucapere potuisse.

II.

Locatori aedium invecata et illata subconductoris tenentur.

III.

In L. 3. C. de except. nec lectio „nam replicatio doli opposita, bonae fidei iudicium facit et commen-

tum fraudis repellit" nec conjectura Giphanii (Explan. diffic. leg. Cod. II p. 405): „opposita bonae fidei iudicio facit ut commentum fraudis repellatur" est probanda.

IV.

Personen, wier huwelijk is ontbonden door regterlijk vonnis na scheiding van tafel en bed uitgesproken, kunnen niet weder op nieuw met elkander in den echt treden.

V.

Het is niet noodig dat de huwelijksakte nietig verklaard of buiten effect gesteld wordt, wanneer het huwelijk door een lasthebber is voltrokken, maar de lastgever vóór deze voltrekking met eene andere wettig is gehuwd, en het tweede huwelijk alzoo op grond van art. 134 Burg. Wetb. als niet geschied moet beschouwd worden.

VI.

Art. 1457 Burg. Wetb. is ook toepasselijk op de schuldvernieuwing in art. 1449 § 3 vermeld.

VII.

De suppletoire oed kan worden opgelegd, ook dan wanneer het feit niet anders dan door de verklaring van één getuige is gestaafd.

VIII.

In het geval van art. 1781 § 3 Burg. Wetb. is hij die ter leen ontvangt ook dan voor het verlies der zaak verantwoordelijk, wanneer zij evenzeer bij den eigenaar verloren ware gegaan.

IX.

De uitgever van kassierspapier zonder dagteekening is slechts uit art. 223 Kh. gehouden.

X.

De acceptant is gehouden tot betalen al is de naamteekening des trekkers valsch.

XI.

De regtsvordering in art. 148 K. vermeld, is geene wisselactie.

XII.

De commissionair die volgens art. 83 Kooph. vergunning tot verkoop heeft gekregen, is den commissiegever, wanneer die hem niets schuldig was, tot schadevergoeding gehouden.

XIII.

Ook de eischer heeft de bevoegdheid iemand in vrijwaring op te roepen.

XIV.

Wie bij eene valsche aangifte van overlijden voor den ambtenaar van den burgerlijken stand des bewust getuige was, valt niet onder art. 363 C. P.

XV.

Wie iemand met zijne toestemming doodt, kan volgens den C. P. niet gestraft worden.

XVI.

De koper is geen medepligtige in het geval bij art. 422 C. P. strafbaar gesteld.

XVII.

Wanneer de beleedigde partij hare klagte intrekt kan de strafactie niet voortgezet worden.

XVIII.

Waar de Gemeente-Raad zich onbevoegd verklaard heeft makelaars in onroerend goed te benoemen, moet hij het besluit van vroegere benoemingen intrekken.

XIX.

Het is ondoenlijk de diplomaten door consuls te vervangen.

XX.

Het bestaande stelsel van koffijveilen door de Ned. Handelmaatschappij is af te keuren. Het aantal veilingen te vermeerderen zou én aan den Staat én aan den handel meer voordeel opleveren.

XXI.

Het invoeren van nieuwe verbruiksbelastingen ter vervanging van bestaande is af te keuren.

XXII.

Het is in strijd met de regelen der staathuishoudkunde, landverhuizing te willen tegengaan door repressieve wetten.

